

Ehdotus ammattikorkeakoulujen rahoitusmalliksi 2017 alkaen

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:18

Ehdotus ammattikorkeakoulujen rahoitusmalliksi 2017 alkaen

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:18

Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisnings- och kulturministeriet
Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto / Högskole- och forskningspolitiska avdelningen
PL / PB 29
00023 Valtioneuvosto / Statsrådet
www.minedu.fi/julkaisut

ISBN 978-952-263-381-1 (PDF)

ISSN-L 1799-0327

ISSN 1799-0335 (PDF)

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä/
Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2015:18

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Julkaisun päivämäärä
3.12.2015

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Työryhmä ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin uudistamiseksi 2017 alkaen Puheenjohtaja: Tapio Kosunen Sihteerit: Tomi Halonen, Maarit Palonen, Eija Somervuori, Kaisu-Maria Piironen		Julkaisun laji Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä	
		Toimeksiantaja Opetus- ja kulttuuriministeriö	
		Toimielimen asettamispvm 1.9.2014	Dnro 56/040/2014
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Ehdotus ammattikorkeakoulujen rahoitusmalliksi 2017 alkaen (Yrkehögskolornas finansieringsmodell fr.o.m. år 2017)			
Julkaisun osat Muistio ja liitteet			
Tiivistelmä Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 1.9.2014 työryhmän, jonka tavoitteeksi asetettiin laatia ehdotus ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin uudistamiseksi siten, että tarvittavat muutokset voidaan ottaa käyttöön kohdennettaessa ammattikorkeakoulukohtaisesti ammattikorkeakoululain (HE 26/2014) 43§:n 3 momentin mukaista perusrahoitusta vuodesta 2017 alkaen. Työryhmän ehdotus rahoitusmallin uudistamiseksi vuodesta 2017 alkaen vahvistaa valtakunnallisia korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita sekä ammattikorkeakoulusektorin profilia suomalaisessa korkeakoulujärjestelmässä. Samalla se pyrkii kannustamaan uusimuotoisia ammattikorkeakouluja strategiseen kehittämiseen. Työryhmän ehdotus perustuu voimassa olevan rahoitusmallin rakenteelle. Rahoitusmallin pääosiot muodostuisivat edelleen koulutuksesta, tutkimus- kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta sekä koulutus-, tutkimus- ja kehittämispolitiikan tavoitteista. Työryhmä ehdottaa muutoksia osioiden välisiin painotuksiin. Rahoitusmallin koulutusosion painoarvoksi mallissa työryhmä esittää 79 %. Osion sisällä suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen painoarvo olisi 40 %, vähintään 55 opintopistettä suorittaneiden rahoitustekijän painoarvo 23 %, valmistuneiden työllisten painoarvo 4 %, avoimen ammattikorkeakoulu-opetuksen ja muiden tutkintojen osien, erikoistumiskoulutusten ja maahanmuuttajien valmentavan koulutuksen 5 %, ammatillisessa opettajakoulutuksessa suoritettujen opintojen 2 %, opiskelijapalautteen 3 % ja kansainvälisen opiskelija- ja harjoittelijaliikkuvuuden 2 %. Ulkomaalaisten ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden erillisestä rahoitustekijästä mallissa luovuttaisiin ja heidän tutkintonsa ja suorituksensa huomioitaisiin jatkossa samoin kuin muidenkin opiskelijoiden suoritukset riippumatta koulutuksen rahoituslähteestä. Koulutuksen tekijöiden laskentakriteereihin ehdotetaan laskentaa ja tietosisältöön liittyviä tarkennuksia. Ammattikorkeakoulututkintojen laskentaa liittyvistä kustannus- ja kestoerusteisista kertoimista luovuttaisiin. Vähintään 55 op suorittaneiden laskentaa tarkennettaisiin siten, että se huomioisi keväällä opintonsa aloittavat ja tilastovuoden aikana valmistuvat. Erikoistumiskoulutukset ja yhteistyösopimuksiin perustuvat opintopisteet lisättäisiin osaksi avoimen amk-opetuksen ja muiden tutkintojen osien rahoitustekijää. Opiskelijavaihdon laskennassa siirryttäisiin jaksojen lukumäärän laskennasta vaihdossa suoritettujen opintosuoritusten laskentaan. Opiskelijapalautteen laskennan ehdotetaan jatkossa perustuvan uudistettuun AVOP-opiskelijapalautejärjestelmään. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan osuudeksi ehdotetaan 15 %, joka on sama kuin voimassa olevan rahoitusmallin rahoitusosuus. Muutoksia esitetään henkilöstön kansainvälisen liikkuvuuden laskentaa, joka jatkossa perustuisi vaihtojaksojen lukumäärän sijaan vaihdon kestoan. Koulutus-, tutkimus- ja kehittämispolitiikan tavoitteiden osuudeksi ehdotetaan 6 %, joka muodostuisi 5 % opetus- ja kulttuuriministeriön välisissä sopimusneuvotteluissa sovittavasta strategisesta rahoituksesta sekä 1 % alakohtaisesta rahoituksesta. Lisäksi työryhmä esittää pidemmän aikavälin kehittämisehdotuksena työllistymisen laadullisen seurannan kehittämistä.			
Avainsanat ammattikorkeakoulut, korkeakoulut, koulutus, tki-toiminta, valtionrahoitus, ohjaus, rahoitus, rahoitusmalli			
Sarjan nimi ja numero Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:18		ISSN-L 1799-0327 ISSN 1799-0335 (PDF)	ISBN 978-952-263-381-1 (PDF)
Kokonaissivumäärä 61	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja -		Kustantaja Opetus- ja kulttuuriministeriö	

Presentationsblad

Utgivare
Undervisnings- och kulturministeriet

Utgivningsdatum
3.12.2015

Författare (uppgifter om organets namn, ordförande, sekreterare) Arbetsgrupp tillsatt för att se över yrkeshögskolornas finansieringsmodell fr.o.m år 2017 Ordförande: Tapio Kosunen Sekreterar: Tomi Halonen, Maarit Palonen, Eija Somervuori, Kaisu-Maria Piironen		Typ av publikation Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar	
		Uppdragsgivare Undervisnings- och kulturministeriet	
		Datum för tillsättande av 1.9.2014	Dnro 56/040/2014
Publikation Yrkeshögskolornas finansieringsmodell fr.o.m. år 2017 (Ehdotus ammatikorkeakoulujen rahoitusmalliksi 2017 alkaen)			
Publikationens delar Promemoria + bilagor			
Sammandrag			
<p>Undervisnings- och kulturministeriet tillsatte 1.9.2014 en arbetsgrupp, som hade i uppgift att göra upp ett förslag till en omarbetad finansieringsmodell för yrkeshögskolorna så att de nödvändiga ändringarna kan tas i bruk när basfinansieringen till yrkeshögskolorna enligt 43 § 3 mom. i yrkeshögskolelagen (RP 26/2014) betalas ut till yrkeshögskolorna från och med år 2017.</p> <p>Arbetsgruppens förslag till en översyn av finansieringsmodellen fr.o.m. år 2017 stärker de nationella högskole- och vetenskapspolitiska målen samt yrkeshögskolesektorns profil i det finländska yrkeshögskolesystemet. Ett annat syfte är att uppmuntra de nya yrkeshögskolorna till strategiskt utvecklingsarbete. Arbetsgruppens förslag grundar sig på den existerande finansieringsmodellen och dess struktur. Såsom tidigare poängteras utbildningen, forsknings- utvecklings- och innovationsverksamheten samt de utbildnings-, forsknings- och utvecklingspolitiska målen. Arbetsgruppen föreslår ändringar i det sätt på vilket de olika delarna viktas sinsemellan.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår att utbildningsavsnittet utgör 79 %. Inom avsnittet föreslås att avlagda yrkeshögskoleexamina utgör 40 %, att antalet studerande som har avlagt minst 55 studiepoäng utgör 23 % och att de personer som har avlagt examen och som är ute på arbetsmarknaden utgör 4 %. Vidare ska avsnittet enligt förslaget omfatta den öppna yrkeshögskoleundervisningen samt övriga examensdelar, specialiseringsutbildningsmöjligheterna och förberedande utbildning för inflyttare, vilka enligt förslaget utgör 5 %. Studier inom den yrkesinriktade lärarutbildningen utgör enligt förslaget 2 %, studeranderesponsen 3 % och rörligheten på internationell nivå hos studerande och praktikanter till 2 %. Förslaget innebär att man i modellen avstår från andelen utländska studerande med yrkeshögskoleexamen: framdeles beaktas den här gruppens examina och prestationer på samma sätt som övriga studerandes prestationer oberoende av utbildningens finansieringskälla.</p> <p>I beräkningskriterierna för utbildningsfaktorerna föreslås preciseringar, som omfattar beräkningen och informationsinnehållet. Förslaget är att frångå koefficienterna som ansluter sig dels till kostnaderna för, dels till den tid som det tar för en studerande att avlägga en yrkeshögskoleexamen. Den grupp som har avlagt minst 55 studerandepoäng preciseras så att den omfattar dels studerande som har inlett sina studier på våren, dels studerande som utexamineras under det aktuella året. Specialiseringsutbildningarna och studiepoängen som grundar sig på samarbetsavtal hänförs enligt förslaget till den finansieringsfaktor som den öppna yrkeshögskolan och de övriga examensdelarna utgör. Beräkningen av studeranderesponsen föreslås framdeles grunda sig på det reformerade systemet för studeranderespons, dvs. den respons som yrkeshögskolestuderande ger i slutskedet av sina studier.</p> <p>Forskningens, utvecklingens och innovationsverksamhetens andel föreslås uppgå till 15 %, vilket inte innebär någon förändring jämfört med dess finansieringsandel i gällande finansieringsmodell. Förslaget innebär ändringar i beräkningen av personalens internationella rörlighet, som framdeles föreslås grunda sig på utbytesperiodernas längd i stället för utbytesperiodernas antal.</p> <p>Målen för utbildnings-, forsknings- och utvecklingspolitiken föreslås utgöra 6 %: den strategiska finansieringen som man slår fast i avtalsförhandlingarna med undervisnings- och kulturministeriet är enligt förslaget 5 % och den branschvisa finansieringen enligt förslaget 1 %. Som ett utvecklingsförslag som ska beaktas i ett längre tidsperspektiv föreslår arbetsgruppen att den kvalitativa uppföljningen av hur studerandena placerar sig på arbetsmarknaden utvecklas.</p>			
Nyckelord yrkeshögskolor, högskolor, utbildning, forskning, utbildning, innovationer, statsfinansiering, styrning, finansiering, finansieringsmodell			
Seriens namn och nummer Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2015:18		ISSN-L 1799-0327 ISSN 1799-0335 (PDF)	ISBN 978-952-263-381-1 (PDF)
Sidoantal 61	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution -		Förlag Undervisnings- och kulturministeriet	

Description

Publisher Ministry of Education and Culture, Finland		Date of publication 3.12.2015	
Authors (If a committee: name of organ, chair, secretary) Working group on the reform of the financing model of universities of applied sciences from 2017 Chair: Tapio Kosunen Secretaries: Tomi Halonen, Maarit Palonen, Eija Somervuori, Kaisu-Maria Piironen	Type of publication Reports of the Ministry of Education and Culture, Finland		
	Contracted by Ministry of Education and Culture, Finland		
	Committee appointed on 1.9.2014	Dnro 56/040/2014	
Name of publication Proposal for a financing model of universities of applied sciences from 2017 (Ehdotus ammattikorkeakoulujen rahoitusmalliksi 2017 alkaen)			
Parts Report and Appendices			
Abstract			
<p>The Ministry of Education and Culture appointed a working group on 1 September 2014, tasked with preparing a proposal for the reform of the financing model of universities of applied sciences so that the necessary changes could be launched when allocating basic financing under section 43(3) of the Universities of Applied Sciences Act (26/2014) to the universities of applied sciences from 2017 onwards.</p> <p>The proposal of the working group for the reform of the financing model from 2017 supports the national university education and science policy objectives and the profile of the universities of applied sciences in the Finnish university education system. At the same time it also aims to encourage the new kinds of universities of applied sciences to strategic development. The proposal of the working group is based on the structures of the current financing model. The main elements of the financing model would be the same, composed of education, research, development innovation activities and education, research and development policy objectives. The working group proposes certain changes to the weighting between the elements.</p> <p>The working group proposes that the weight of education in the financing model would be set at 79%. Within this the weight of university of applied sciences degrees passed would be 40%, the weight of the financing factor of students with at least 55 credits would be 23%, the weight of students with a degree who have found employment would be 4%, the weight of education in the open university of applied sciences and parts of other degrees, specialization education and education for immigrants would be 5%, the weight of studies in vocational education would be 2%, the weight of student feedback would be 3%, and the weight of international student and trainee mobility would be 2%. The separate financing factor for foreign students with university of applied sciences degree would be abolished and in the future their degrees and credits would be taken into account in the same way as those of other students independent of the source of funding of their education.</p> <p>With regard to the calculation criteria of the education factors certain adjustments relating to the calculation and information content are proposed. The coefficients based on costs and duration relating to the calculation of the university of applied sciences degrees would be abolished. The calculation for student with at least 55 credits would be specified so that it would include those starting their studies in the spring and completing their studies during the statistical year. Specialisation education and credits based on cooperation agreements would be included in the financing factor of the open university of applied sciences education and parts of other degrees. In the calculation for student exchange the calculation of the number of periods would be replaced by the calculation of credits and performance during the exchange period. In the future the calculation of student feedback would be based on the revised AVOP student feedback system.</p> <p>The weight of research, development and innovation activities is set at 15 %, which is the same as in the current financing model. Changes are proposed to the calculation of international mobility of the staff, which in the future would be based on the duration of the exchange period instead of the number of periods.</p> <p>The proposed weight of the education, research and development policy objectives is 6%, where 5% would be strategic funding to be agreed in the negotiations on agreements with the Ministry of Education and Culture and 1% would be sector-specific funding. In addition, as a long-term development proposal, the qualitative monitoring of how the students find employment should be developed.</p>			
Keywords (index words) universities of applied sciences, universities, education, RDI activities, state financing, guidance, financing, financing modell			
Name and number of series Reports of the Ministry of Education and Culture, Finland 2015:18		ISSN-L 1799-0327 ISSN 1799-0335 (PDF)	ISBN 978-952-263-381-1 (PDF)
Number of pages 61	Language Finnish	Price	Degree of confidentiality public
Distributed by -		Published by Ministry of Education and Culture, Finland	

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 1.9.2014 työryhmän, jonka tavoitteeksi asetettiin laatia ehdotus ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin uudistamiseksi siten, että tarvittavat muutokset voidaan ottaa käyttöön kohdennettaessa ammattikorkeakoulukohtaisesti ammattikorkeakoululain (HE 26/2014) 43§:n 3 momentin mukaista perusrahoitusta vuodesta 2017 alkaen.

Työryhmän tehtäväksi annettiin laatia ehdotus voimassa olevan ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin uudistamiseksi siten, että uusi rahoitusmalli vahvistaisi ammattikorkeakoulujen toiminnan laatua, vaikuttavuutta ja tuottavuutta. Uudistettavan rahoitusmallin tuli turvata pitkäjänteisen kehittämisen mahdollisuudet kannustaen ammattikorkeakouluja samalla profiloitumaan, parantamaan laatua ja toimimaan tuottavasti ja taloudellisesti. Ehdotuksessa tuli ottaa huomioon ammattikorkeakoulujen lakisääteiset tehtävät, ammattikorkeakoulujen profiloituminen, ammattikorkeakoulujen autonomian toteuttaminen sekä toimintaympäristön muutokset.

Työryhmän ehdotus perustuu voimassa olevan rahoitusmallin rakenteelle ottaen huomioon työryhmälle annetun tehtävänasettelun. Työryhmän ehdotus rahoitusmallin tarkistamiseksi vuodesta 2017 alkaen vahvistaa valtakunnallisia korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita sekä ammattikorkeakoulusektorin profiilia suomalaisessa korkeakoulujärjestelmässä. Samalla se pyrkii kannustamaan uusimuotoisia ammattikorkeakouluja strategiseen kehittämiseen.

Työryhmä ei ehdota muutoksia mallin kokonaisrakenteeseen, jonka pääosiot muodostuvat koulutuksesta, tutkimus- kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta sekä koulutus-, tutkimus- ja kehittämisselityksen tavoitteista. Työryhmä ehdottaa muutoksia osioiden välisiin painotuksiin.

Rahoitusmallin koulutus-osion painoarvoksi mallissa työryhmä esittää 79 % (aiemmin 85 %). Tutkintojen painoarvoksi ehdotetaan 40 % kokonaisrahoituksesta (aiemmin 46 %). Tutkintojen laskennassa käytetystä alan kustannuksiin sekä alan tutkintojen kestoon perustuvasta kertoimista ehdotetaan luovuttavan. Erityiset koulutusvastuut huomioitaisiin jatkossa osana koulutus-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta alakohtaisessa tekijässä. Ammattikorkeakoulututkintoihin ehdotetaan sovellettavaksi ns. tutkintoleikkuria siten, että opetus- ja kulttuuriministeriön sekä ammattikorkeakoulun välisissä neuvotteluissa sovitun tavoitteen ylittävistä tutkinnoista ei myönnetä valtionrahoitusta. Tutkintoleikkurit laskettaisiin alaryhmittäin uudistetun ISCED-luokitukseen perustuvalla luokittelulla.

55 opintopistettä suorittaneiden rahoitustekijän painoarvoksi ehdotetaan 23 % (aiemmin 24 %). Lisäksi tekijän laskentaan ehdotetaan tarkennuksia, joilla huomioidaan

kevällä opintonsa aloittavien sekä lukuvuoden aikana valmistuvien suoritukset. Lisäksi esitetään, että yli 55 opintosuoritukset voitaisiin lukea hyväksi seuraavien vuosien opintopistelaskennassa.

Työryhmä ehdottaa erikoistumiskoulutuksissa ja yhteistyösopimuksiin perustuvissa opinnoissa suoritettujen opintojen lisäämistä osaksi rahoitusmallin avoimen ammattikorkeakoulu-opetuksen, maahanmuuttajien valmentavan koulutuksen sekä erillisten opintojen tekijää. Tekijän painoarvoksi esitetään 5 % kokonaisrahoituksesta (aiemmin 4 %).

Opiskelijapalautteen laskennan osalta työryhmä esittää, että siirrytään käyttämään uudistettuun ammattikorkeakoulujen valmistumisvaiheen opiskelijapalautekyselyyn (AVOP) liittyviä kysymyksiä. Koulutuksen kansainvälisyyden osalta työryhmä ehdottaa, että luovutaan ulkomaalaisten suorittamien tutkintojen erillisestä tekijästä ja siirretään rahoitusosuus työllisiin, jonka painoarvo mallissa olisi jatkossa 4 %. Ulkomaalaiset tutkinnon suorittaneet huomioidaan suoritetuissa ammattikorkeakoulututkinnoissa myös jatkossa koskien myös maksullista koulutusta. Kansainvälisen opiskelijavaihdon osuudeksi esitetään 2 %.

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan osuuden ehdotetaan pysyvän ennallaan 15 % kokonaisrahoituksesta. Henkilöstön kansainvälisen liikkuvuuden laskentaa ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että jatkossa lasketaan vaihtojaksojen lukumäärän sijaan vaihdon kesto.

Työryhmä ehdottaa, että koulutus-, tutkimus- ja kehittämiss politiikan osuus olisi jatkossa mallista 6 %, josta strategiarahoituksen osuuden vahvistamiseksi mallissa sen osuus olisi 5 % ja alakohtaisen tekijän osuus 1 %.

Pidemmän tähtäimen kehittämissuhteeksi esitetään laadullista työllistymistä seuraavan uraseurannan kehittämistä.

Työryhmän puheenjohtajana toimi ylijohtaja Tapio Kosunen opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Jäseniksi työryhmään kutsuttiin rehtori Tapio Huttula Humanistisesta ammattikorkeakoulusta, rehtori Outi Kallioinen Lahden ammattikorkeakoulusta, rehtori Markku Lahtinen Tampereen ammattikorkeakoulusta, rehtori Mervi Vidgren Savonia-ammattikorkeakoulusta, toiminnanjohtaja Riitta Rissanen Arene ry:stä, hallintojohtaja Mika Soininen Seinäjoen ammattikorkeakoulusta, talous- ja hallintojohtaja Jorma Uusitalo Metropolia ammattikorkeakoulusta, johtaja Hannu Sirén, johtaja Riitta Maijala, johtaja Kirsi Kangaspunta ja opetusneuvos Jorma Karhu opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Hallintojohtaja Mika Soinisen siirryttyä toisiin tehtäviin kutsuttiin hänen tilalleen työryhmän jäseneksi 21.1.2015 hallinto- ja talousjohtaja Eero Elsinen Karelia-ammattikorkeakoulusta. Johtaja Riitta Maijalan siirryttyä toisen työnantajan palvelukseen 15.9.2015 alkaen hänen tilalleen ryhmän jäseneksi kutsuttiin opetusneuvos Erja Heikkinen opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Työryhmän sihteereinä toimivat opetusneuvos Tomi Halonen, opetusneuvos Maarit Palonen, opetusneuvos Eija Somervuori ja ylitarkastaja Kaisu-Maria Piironen opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Työryhmän pysyvänä lainsäädännöllisenä asiantuntijana toimi hallitusneuvos Maiju Tuominen opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Saatuana työnsä päätökseen työryhmä luovuttaa kunnioittaen muistionsa opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Helsingissä 13.10.2015

Tapio Kosunen

11/12

Tapio Huttula

Outi Kallioinen

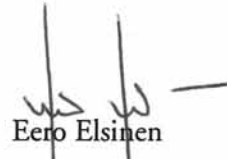
Markku Lahtinen

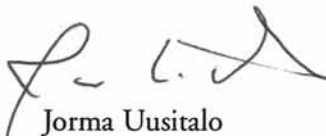
Mervi Vidgren

Riitta Rissanen

Eero Elsinen

Jorma Uusitalo

Hannu Sirén

Kirsi Kangaspunta

Erja Heikkinen

Jorma Karhu

Tomi Halonen

Maarit Palonen

Eija Somervuori

Kaisu-Maria Piironen

Maiju Tuominen

Sisältö

1	Johdanto	10
2	Toimintaympäristön muutos	12
	2.1 Korkeakoulujen rahoituksen kansainvälinen kehitys	12
	2.2 Korkeakoulujen toimintaympäristön muutoksia Suomessa	14
3	Korkeakoulu-, tutkimus- ja kehittämisspoliittiset tavoitteet ja reunaehdot	17
4	Nykyisen rahoitusmallin arviointia ja kehittämistarpeita	22
5	Ammattikorkeakoulujen yhteiskunnallinen vaikuttavuus, korkeakoulujen yhteistyö ja aluevaikuttavuus	25
6	Ehdotukset rahoitusmallin uudistamiseksi	28
	6.1 Koulutusosio	28
	6.2 Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan osio	38
	6.3 Muut koulutus-, tutkimus- ja kehittämisspolitiikan tavoitteet	40
	6.4 Rahoitusmallin kokonaisuus vuodesta 2017 alkaen	41
7	Rahoitusmallin pidemmän aikavälin kehittämisspoliittisia	43
	Lähteet	46
	Liitteet	47
	Liite 1. Asetusehdotukset	47
	Liite 2. Muutamien esimerkkialueiden järjestelmien kuvaus	59

1 Johdanto

Suomessa on 24 opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimivaa ammattikorkeakoulua. Kaikki ammattikorkeakoulut hoitavat valtion niille antamaa julkista tehtävää ja niiden toiminta rahoitetaan pääasiallisesti julkisin varoin.

Ammattikorkeakoululain 4 §:n mukaan ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua.

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on lisäksi harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa. Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulun tulee edistää elinikäistä oppimista.

Vuonna 2015 valtion ammattikorkeakoulujen toimintaan osoittama ammattikorkeakoululain 43 §:n mukainen rahoitus on 861,8 miljoonaa euroa. Rahoituksen kohdentaminen eri toiminnoille ja aloille on osa ammattikorkeakoulujen sisäistä päätöksentekoa.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa uudistettiin ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille myönnettävän perusrahoituksen määräytymisperusteet. Malli huomioi ammattikorkeakoulujen lakisäätöiset tehtävät aiempaa laajemmin. Uudistuksen toisessa vaiheessa säädettiin uusi ammattikorkeakoululaki, joka tuli voimaan vuoden 2015 alusta. Lain mukaan kaikki ammattikorkeakoulut toimivat osakeyhtiömuotoisina oikeushenkilöinä ja valtio vastaa ammattikorkeakoulujen perusrahoituksesta. Valtion rahoituksen määräytymisperusteista säädetään ammattikorkeakoululaissa.

Uuden ammattikorkeakoululain mukaan ammattikorkeakoulujen valtion rahoitus määräytyy laskennallisin perustein ottaen huomioon toiminnan laajuus, laatu ja vaikuttavuus sekä muiden koulutuspolitiikan ja tutkimus- ja kehittämisspolitiikan tavoitteiden perusteella. Rahoitusmalli korostaa laatua, vaikuttavuutta ja tehokkuutta. Rahoitus määräytyy pääasiassa suoritettujen tutkintojen, opintoprosessien laadun ja tehokkuuden, vaikuttavuutta mittaavien tekijöiden kuten työllistymisen sekä tki-toiminnan perusteella.

Valtakunnallisen rahoitusmallin tarkoituksena on jakaa perusrahoitus ammattikorkeakoulujen kesken siten, että keskimääräistä tuloksellisemmat, tehokkaammat ja vaikuttavammat ammattikorkeakoulut hyötyvät. Mallin avulla jaettava perusrahoitus kohdennetaan ammattikorkeakouluille yhtenä kokonaisuutena. Rahoituksen kohdentaminen esimerkiksi eri aloille tai toiminnoille on osa ammattikorkeakoulujen sisäistä päätöksentekoa, eivätkä valtion rahoituksen määräytymisperusteet sido ammattikorkeakoulujen sisällä tapahtuvaa rahoituksen suuntaamista. Ammattikorkeakoulut huolehtivat omien

kehittämishankkeidensa tukemisesta, koulutuksen mahdollisista laajennuksista tai uudelleensuuntaamisista kokonaisrahoituksensa puitteissa.

Kansainvälisissä ja kansallisissa arvioinneissa koulutus- ja tiedejärjestelmämme ongelmina on tuotu esiin mm. kansainvälistymisen vähäisyys, myöhäinen opintojen aloittaminen, opintojen heikko läpäisy ja pitkät opintoajat. Laadullisen kehityksen haasteena pidetään liian pieniä yksiköitä, korkeakouluuyhteisön muodostavan innovatiivisen toimintaympäristön puuttumista ja vähäisiä kannusteita riskinottoon. Viime vuosien aikana huomio on kohdistunut erityisesti siihen, että korkeakoululaitoksen hajanaisuus sekä vähäinen erikoistuminen ja erilaistuminen ovat esteitä laadun parantamiselle.

Tavoitteena on selkeä ja läpinäkyvä rahoitusmalli sekä riittävä vakaus yksittäisen ammattikorkeakoulun rahoituksen kehittymisessä. Rahoituskriteerien tulee olla selkeästi määriteltäviä ja läpinäkyviä siten, että yksittäisen ammattikorkeakoulun lähivuosien rahoituksen taso on kohtuullisesti ennakoitavissa. Rahoituskriteereissä käytettävien pohjatietojen on oltava luotettavia. Rahoitusmallille asetettujen tavoitteiden vuoksi rahoituskriteereitä ei voi olla suurta määrää.

Nykyiseen rahoitusmalliin liittyviä kehittämistarpeita on havaittu esimerkiksi strategiarahoitusta koskevan osuuden ja koulutusalojen kustannuserojen huomioimisen osalta. Edelleen, kehittämistarpeita on nähty 55 opintopistettä suorittaneiden kriteerin huomioimisessa siten, että se kohdistuu tasapuolisesti myös keväällä aloittavien opintoihin. Lisäksi kehittämistarpeita on esimerkiksi laadullisen työllistymisen huomioimisessa sekä erikoistumiskoulutusten ja uudistuvan opiskelijapalautejärjestelmän tietojen sisällyttämisessä malliin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 1.9.2014 työryhmän, jonka tavoitteeksi asetettiin laatia ehdotus ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin uudistamiseksi siten, että se voidaan ottaa käyttöön vuodesta 2017 alkaen. Työryhmän tehtäväksi annettiin

- 1 laatia ehdotus voimassa olevan ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin uudistamiseksi siten, että uusi rahoitusmalli vahvistaisi ammattikorkeakoulujen toiminnan laatua, vaikuttavuutta ja tuottavuutta. Uudistettavan rahoitusmallin tuli turvata pitkäjänteisen kehittämisen mahdollisuudet kannustaen ammattikorkeakouluja samalla profiloitumaan, parantamaan laatua ja toimimaan tuottavasti ja taloudellisesti.

Ehdotus tuli laatia siten, että nykyiseen rahoitusmalliin tarvittavat muutokset voidaan ottaa käyttöön kohdennettaessa ammattikorkeakoulukohtaisesti ammattikorkeakoulu-lain (HE 26/2014) 43§:n 3 momentin mukaista perusrahoitusta vuodesta 2017 alkaen.

Rahoitusmallin uudistamisessa tuli ottaa huomioon ammattikorkeakoulujen lakisääteiset tehtävät, ammattikorkeakoulujen profiloituminen, ammattikorkeakoulujen autonomian toteuttaminen sekä toimintaympäristön muutokset.

Työryhmän tulee ottaa huomioon seuraavan hallitusohjelman linjaukset työnsä aikana.

- 2 laatia ehdotukset tarvittavista säädösmuutoksista ja muista toimenpiteistä.

Työryhmän tulee työnsä aikana kuulla työmarkkinajärjestöjä, ammattikorkeakoulujen henkilöstön ja opiskelijoiden edustajia sekä muita keskeisiä sidosryhmiä. Työryhmä voi tarvittaessa kutsua työryhmän ulkopuolisia asiantuntijoita sekä teettää mahdollisesti tarvittavia selvityksiä työnsä tueksi.

2 Toimintaympäristön muutos

2.1 Korkeakoulujen rahoituksen kansainvälinen kehitys

Ammattikorkeakoulujen tuottamalla koulutuksella ja tki-toiminnalla on kiistaton rooli kansakuntamme kestävässä kasvun ja hyvinvointiin sekä kilpailukykyyn. Koulutus tuottaa mm. osaamista, mikä vahvistaa yksilön mahdollisuuksia työelämässä ja nostaa yhteiskunnan innovaatiokapasiteettiä sekä talouskasvua. Taloudellinen kehitys on viime vuosina useissa Euroopan maissa ollut heikkoa. Tässä tilanteessa korkeakoulutuksen sekä tutkimuksen roolia taloudellisen ja yhteiskunnallisen kehityksen sekä kilpailukykyyn edistäjänä on korostettu entisestään, mutta toisaalta taloudellisten vaikeuksien johdosta korkeakoulutukseen on yhtäältä kohdistunut useissa maissa erilaisia säästötoimia. Lisäksi, julkinen sektori on myös enenevässä määrin halunnut kasvattaa korkeakoulusektorin tehokkuutta sekä saada siten enemmän vastinetta koulutukseen ja tutkimukseen sijoittamalleen pääomalle.

Korkeakoulutus sekä tutkimus- ja kehittämistyö ovat suurelta osin eurooppalaisessa kontekstissa olleet julkisen sektorin rahoittamaa toimintaa. Tyypillisesti Euroopassa julkinen rahoitus on muodostanut noin 50–90 % korkeakoulujen koko rahoituksesta. (EUA 2013). Rahoituslähteet myös monipuolistuvat niin julkisissa kuin yksityisissäkin korkeakouluissa. Suurin osa opiskelijoista on myös rekrytoitu lähes kaikissa EU-maissa julkisiin korkeakoulutuksen yksiköihin. (European Commission/EACEA/Eurydice, 2015).

Kustannukset jakautuvat eri maissa eri tavoin. Suomessa opintojen rahoitus on tullut julkiselta sektorilta eivätkä opiskelijat ole maksaneet lukuvuosimaksuja opinnoistaan. Vastaava tilanne on ollut muissa Pohjoismaissa, joskin Ruotsi ja Tanska ovat jo siirtyneet perimään maksuja ainakin osalta ulkomaisista opiskelijoistaan ja Suomi on pääministeri Juha Sipilän hallituksen lokakuussa 2015 antaman esityksen mukaisesti ottamassa lukuvuosimaksut käyttöön koskien EU/ETA-alueen ulkopuolelta saapuvia opiskelijoita, jotka opiskelevat vieraskielisissä ohjelmissa. Opiskelijoilta perittävien maksujen näkökulmasta viime vuosien kenties suurin muutos on toteutettu Englannissa, jossa vuosien 2012–2015 aikana on poistettu noin 80 % ohjelmista valtion rahoitus ja korvattu nämä markkinahintaisella opiskelijoilta perittävillä maksuilla. Opiskelijoiden maksamien maksujen suunta ei ole ollut yksiselitteinen. Saksassa kehitys on edennyt maksujen poistamisen suuntaan, eikä maksuja kirjoittamishetkellä ole yhdessäkään osavaltiossa. Myös tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoittamisen osalta eri maissa on erilaisia malleja. Julkinen sektori rahoittaa tutkimustoimintaa käytännössä kaikkialla, mutta vaihtelevin rahoitusosuuksin.

Julkista suoraa valtionrahoitusta jaetaan monin eri periaattein ja rahoitusmekanismit vaihtelevat erittäin suuresti maittain. (CHEPS 2015) Rahoitusmekanismeihin vaikuttavat vahvasti mm. maiden poliittinen järjestelmä ja lakijärjestelmä, kulttuuri, korkeakoulusek-

torin rakenne, historiallinen kehitys sekä strategiset painotukset. Rahoitus voi perustua mm. historialliseen jakaumaan, neuvotteluihin tai erilaisiin rahoitusmalleihin, joissa rahoitusta jaetaan eri tavoin tai erilaisten tekijöiden yhdistelmiin. Myöskään tulosperusteisen rahoituksen käsite ei ole yhtenäinen, vaan siihen saatetaan lukea esimerkiksi rahoituksen perusteena käytetty opiskelijamäärä.

Tyypillisimmin käytettyjä (Cheps 2015) tulosperusteisia indikaattoreita ovat saatavilla olevan vertailutiedon perusteella koulutuksen osalta eri tason tutkinnot, opintopisteet tai koesuoritukset. Lisäksi useissa maissa käytetään indikaattoreina aliedustettuihin ryhmiin kuuluvia opiskelijoita ja opintoaikoja. Vähemmän laajasti käytettyjä indikaattoreita ovat työllisyyteen, opiskelijoiden ja opettajien kansainvälistymiseen sekä opiskelijapalautteeseen liittyvät indikaattorit. Tutkimuksen sekä kehittämistoiminnan tuottavuuteen liittyvistä tekijöistä tyypillisiä ovat julkaisumäärät ja ulkoiseen rahoitukseen liittyvät tekijät. Joissain maissa, kuten Isossa Britanniassa on käytössä laajapohjainen tutkimuksen evaluointi, jonka perusteella rahoitus valtion laskennallinen rahoitus määräytyy. Käytännössä kaikissa maissa korkeakouluja rahoitetaan ulkoisten kilpailtua tutkimusrahoitusta myöntävien Suomen Akatemian tai Tekesin kaltaisten kansallisten organisaatioiden kautta ja myös kansainvälisistä kilpailuista lähteistä.

Rahoituksen jakautumisperusteita ollaan kehittämässä useissa maissa. Tuloksellisuuteen vaihtelevin osin pohjautuva rahoitus tai tulossopimukset tai molemmat ovat olleet käytössä jo useissa maissa, mutta näitä elementtejä on viime vuosina otettu käyttöön aiempaa useammassa maissa (EUA 2013). Tulosperusteisen rahoituksen laajeneminen ei ole vain eurooppalainen ilmiö, Yhdysvalloissa tulosperusteisia rahoituselementtejä käytetään ainakin osittain neljäosassa osavaltioista ja useissa osavaltioissa julkisen rahoituksen mekanismeja pyritään kehittämään tulosperusteiseen suuntaan (NCHEMS 2013, NCL 2015).

Tulosperusteisen rahoituksen osuus vaihtelee erittäin laajasti. Suomen korkeakoulujen rahoituksessa tulosperusteisen rahoituksen osuus on varsin suuri maiden välisessä korkeakoulujärjestelmien vertailussa, mutta osuus ei ole ainutlaatuinen (CHEPS 2015). Suomessa yliopistojen osalta vuonna 2015 voimassa olevassa mallissa tulosperusteisen rahoituksen osuus 75 % ja ammattikorkeakoulujen mallissa 97,5 %. Lähes kokonaan tulosperusteista mallia käytetään Itävallassa ja suuria osuuksia on myös Tanskassa (60 %) ja Skotlannissa (85 %). Käytettävissä olevat vertailutiedot eivät ole kattavia, koska kaikkia edes eurooppalaisia järjestelmiä kattavaa vertailutietoa ei ole käytettävissä.

Kokonaisrahoituksen kehittymisestä eri Euroopan maissa ei ole käytettävissä tuoreita kansainvälisiä OECD:n tai Eurostatin tilastotietoja, joista erityisesti viime vuosien monen maan heikko rahoituskehitys ja mahdolliset näistä korkeakoulutukseen aiheutuneet säästöt olisivat nähtävissä. Viimeisimmät kansainväliset tilastotiedot ovat saatavilla vuodelta 2011 (OECD 2014). Näiden tietojen pohjalta Suomessa korkeakouluihin tutkimus- ja kehittämistoiminta mukaan lukien käytetty rahoitus vastasi 1,9 % bruttokansantuotteesta, mikä on hieman OECD:n keskiarvoa 1,6 % korkeampi. Esimerkiksi Skandinavian maat ja Alankomaat ovat 1,7–1,9 % tasolla. Huomattavasti Suomea korkeampia bruttokansantuoteosuuksia on Kanadassa, Koreassa ja Yhdysvalloissa, joissa suurempi osuus selittyy erityisesti yksityisen koulutuspanostuksen osuudella.

Myös European Universities Association (EUA 2014) on kerännyt vuodesta 2008 tietoja korkeakoulujen rahoituskehityksestä Euroopassa. Tietoja on 28 järjestelmästä. Suomen data koskee vain yliopistoja, eikä tiedonkeruusta johtuvista syistä vuoden 2014 dataa ei ole julkaisuajankohtaan mennessä Suomesta pystytty toimittamaan.

EUA:n vuoden 2014 Public Funding Observatoryn mukaan rahoituksen kehitys on Euroopassa muutaman viime vuoden aikana polarisoitunut hyvin selvästi. Erityisesti muut

Pohjoismaat, mutta myös muutamat muut maat, kuten Itävalta ja Puola, ovat kasvattaneet rahoitustaan yliopistoille selvästi. Toisaalta, erityisesti talouskriisistä pahiten kärsineissä maissa rahoituksen lasku on ollut erittäin voimasta. Iso-Britannian kohdalla laskun voimakkuus selittyy pääosin sillä, että maassa on rahoituksellisesti painopistettä siirretty opiskelijoiden maksuosuuden kasvattamisen suuntaan.

Taulukko. Korkeakoulusektorin rahoituskehitys Euroopassa

Korkeakoulusektorin rahoitusmuutokset Euroopassa maittain 2008–2014	
kasvu 20–40 %	Tanska, Norja, Ruotsi
kasvu 10–20 %	Itävalta, Belgia-fr
kasvu 5–10 %	Puola
lasku -5 %-kasvu 10 %	Belgia-fl, Islanti, Alankomaat, Portugali
lasku 5 %-10 %	Kroatia, Slovenia
lasku 10 %-20 %	Tšekki, Espanja, Serbia, Slovakia
lasku 20 %-40 %	Irlanti, Italia, Liettua, Iso-Britannia
lasku yli 40 %	Kreikka, Unkari
Korkeakoulujen julkisen rahoituksen muutos suhteessa BKT:n 2008–2013	
2013 suurempi rahoitusosuus kuin 2008 korkeakoulusektorille bkt:stä	Itävalta, Kroatia, Suomi, Saksa, Luxembourg, Islanti, Alankomaat, Norja, Puola, Serbia
2013 pienempi rahoitusosuus kuin 2008 korkeakoulusektorille bkt:stä	Tšekin tasavalta, Kreikka, Unkari, Irlanti, Italia, Liettua, Portugali, Slovakia, Slovenia, Espanja, Ruotsi, UK

Lähde: EUA 2014 (Suomen data puutteellinen vuoden 2014 osalta)

Tämän raportin liitteessä 2 on nostettu esille muutamia kansainvälisiä esimerkkejä kansallisista rahoitusjärjestelmästä maista tai alueista, joiden järjestelmässä on vastaavankaltaisia piirteitä Suomen järjestelmän kanssa, kuten esimerkiksi dualimalli. Näiden lisäksi esimerkkimaissa korkeakoulut hankkivat myös rahoitusta ns. perusrahoituksen ulkopuolisista lähteistä, kuten kansallisilta tutkimusrahoitusorganisaatioilta tai yrityksiltä.

2.2 Korkeakoulujen toimintaympäristön muutoksia Suomessa

Suomen julkinen talous reunaehtojen asettajana

Suomen kansantalous ei ole kasvanut vuoden 2007 jälkeen, minkä vuoksi julkinen talous on syvästi alijäämäinen. Valtiovarainministeriö ennustaa kuluvana vuonna Suomen BKT:n kasvavan vain 0,3 % ja vuosien 2016 ja 2017 talouskasvuksi ennustetaan 1,4 % (VM 24a/2015).

Julkiseen talouteen aiemmin kohdistetut sopeutustoimet ovat supistaneet alijäämän kasvua, mutta eivät ole pysäyttäneet sitä. Viime vuonna Suomen julkisyhteisöjen alijäämä ylitti 3 prosentin rajan. Myös julkinen velka on kasvanut nopeaa tahtia ja ylittää 60 prosentin rajan tänä vuonna. Talouskasvun ennustetaan jatkuvan lähivuodet vaimeana, joten kasvu ei yksistään riitä korjaamaan julkisen talouden epätasapainoa tai kääntämään velkasuhdetta laskuun. (VM 24a/2015). Väestön ikääntymisen myötä työikäisen väestön määrää supistuu, mikä vaikuttaa edelleen epäsuotuisasti työpanoksen määrään ja siten talouskasvuun. Lisäksi useita vuosia jatkunut matala investointiaste on hidastanut pääomakannan kasvua ja heikentänyt talouden kasvupotentiaalia. (VM 24a/2015)

Samaan aikaan väestön ikärakenteen muutos kasvattaa ikäsidonnaisia julkisia menoja nopeasti. Ikäsidonnaisten menojen kasvu jatkuu nopeana vielä kahden vuosikymmenen

ajan. Menojen kasvu heikentää julkisen talouden rahoitusasemaa ja aiheuttaa voimakasta kasvupainetta etenkin kuntien velkaan. (VM 24a/2015)

Julkisessa taloudessa vallitsee mittava kestävyysvaje. Normaalinkaan talous- ja työllisyyskehityksen oloissa julkisen talouden tulot eivät riitä rahoittamaan nykyperusteiden määräytyviä julkisia menoja — eivät lähivuosina eivätkä pidemmällä aikavälillä. Tulojen ja menojen epätasapaino on rakenteellinen. Talouden odotettavissa oleva kasvu ja tuotannon palautuminen potentiaaliselle tasolle eivät riitä poistamaan julkisen talouden kestävyysvajetta. Jos tulojen ja menojen välistä rakenteellista epätasapainoa ei korjata, julkisen talouden velka uhkaa kasvaa hallitsemattomasti suhteessa kokonaistuotantoon tulevina vuosikymmeninä. (VM 24a/2015)

Hallitus on käynnistänyt julkisen talouden tasapainottamisen. Tavoitteena on taittaa velkaantumisen suhteessa bruttokansantuotteeseen vaalikauden loppuun mennessä. Hallitus on sitoutunut 10 miljardin euron kestävyysvajeen kattamiseen tarvittavien säästöjen ja päätösten toimeenpanoon hallituskauden aikana. Julkista taloutta vahvistavaan sopeutusohjelmaan sisältyy julkisia menoja vähentäviä toimia ja uudelleenkohdennuksia. Toimien on tarkoitus vahvistaa julkista taloutta vuoden 2019 tasossa noin 4 mrd. eurolla.

Osana julkisen talouden kestävyysvajeen vahvistamista hallitus vähentää kuntien kustannuksia 1 mrd. eurolla karsimalla lakisääteisiä tehtäviä sekä niiden toteuttamista ohjaavia velvoitteita.

Hallituksen ensimmäinen julkisen talouden suunnitelma annettiin syyskuussa 2015. Suunnitelmassa asetetaan rahoitusasemaa koskevat tavoitteet julkiselle taloudelle ja sen alasektoreille. Siinä asetetaan myös euromääräinen rajoite valtion toimenpiteistä kuntataloudelle aiheutuvalle menojen muutokselle. Julkisen talouden suunnitelmalla hallitus pyrkii turvaamaan koko julkisen talouden kestävyysvajeen.

Hallituksen päättämiin julkisen talouden välttämättömiin sopeutustoimiin sisältyy korkeakoulujärjestelmän ja tutkimustoiminnan kustannustehokkuuden parantaminen ja hallinnon sekä korkeakouluverkon rationalisointi panostaen tutkimuksen ja koulutuksen laadun turvaamiseen. Näistä odotettavat kustannushyödyt huomioidaan valtion rahoituksen vähennyksenä. Vaikutus julkisen talouden kustannuksiin on vuositasolla -75 miljoonaa euroa, josta ammattikorkeakoulujen osuus on -25 miljoonaa euroa. Lisäksi Suomen Akatemian avustusvaltuuksia leikataan. Korkeakoulujen toimintaan vaikuttavat myös opintotukeen, Tekesin avustuksiin, SHOK-konseptiin ja INKA-ohjelmaan kohdistuvat leikkaukset.

Väestökehitys ja työvoiman tarve sekä osaamistarpeet

Väestökehitystä ja työvoiman sekä osaamistarpeiden kehitystä on arvioitu mm. ”Suomi osaamisen kasvu-uralla. Ehdotus tutkintotavoitteista 2020-luvulle” -raportissa. (OKM 2015a). Työryhmämuistion mukaan Suomen taloutta painavat suhdanneluontoiset ongelmat, tuotantorakenteen muutokseen liittyvät ongelmat sekä väestön ikääntymisestä seuraavat ongelmat sekä keskittyminen suurimpiin kaupunkeihin tai niiden lähiympäristöön.

Suomen talouden heikon kehityksen johdosta työllisyysaste ei ole kasvanut toivotulla tavalla. Matalan työllisyysasteen ohella Suomen talouden kestävyysvajeen näkökulmasta haasteita aiheuttaa demografinen kehitys. (OKM 2015a). Lisäksi väestö ikääntyy, mikä aiheuttaa merkittäviä paineita julkisen talouden kestävyydelle. Erityisesti ikääntymisen takia väestöllinen huoltosuhde kasvaa voimakkaasti ja vuoden 2012 väestöennusteen mukaan koko maan huoltosuhde on vuonna 2020 noin 62,8 ja yli 70 vuoteen 2030. Tämän lisäksi nykykehityksellä suomalaisten koulutus- ja osaamistason nousu pysähtyy 2020-luvulle tultaessa, mikä heikentää Suomen suhteellista kilpailuasetelmaa kansainvälisesti.

Edellä kuvattu kehitys asettaa paineita mm. opintoaikojen lyhentämiselle siten, että valmistuneet siirtyisivät työelämään mahdollisimman nopeasti. Lisäksi osaamistarpeen täyttämässä on välttämätöntä vahvistaa mm. aikuiskoulutuksella nykyisen työikäisen väestön osaamista sekä hyödyntää maahanmuuttajien osaamispotentiaalia.

”Suomi osaamisen kasvu-uralle. Ehdotus tutkintotavoitteista 2020-luvulle” – raportin laatinut työryhmä esitti koulutuksen tutkintomäärän lisäystä tekniikan ja liikenteen alalle, luonnontieteiden alalle, luonnonvara- ja ympäristöalalle, humanistiselle ja kasvatusalalle sekä sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalle. Tutkintomäärän vähennystä ehdotetaan kulttuurialalle, yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalle sekä hieman matkailu-, ravitsemis- ja talousalalle. Kouluasteittain tarkasteltuna tutkintotarve kasvaa yliopistokoulutuksessa, vähenee ammattikorkeakoulutuksessa mutta on kasvava ylemmissä ammattikorkeakoulututkinnoissa. Pääministeri Sipilän hallituksen kaudella ei valmistella aiemmasta poiketen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaa. Koulutuksen mitoituksesta sovitaan opetus- ja kulttuuriministeriön sekä korkeakoulujen välisissä vuonna 2016 sopimuskautta 2017–2020 koskevissa käytävissä neuvotteluissa hyödyntäen mitoitusta valmistelleen ryhmän raportin tuloksia.

Merkittäväksi uudeksi toimintaympäristön muutostekijäksi on muodostunut Euroopassa voimistunut pakolaisvirta, joka tulee ottaa huomioon myös koulutusjärjestelmässä.

3 Korkeakoulu-, tutkimus- ja kehittämisspoliittiset tavoitteet ja reunaehdot

Pääministeri Sipilän hallitusohjelman vision mukaisesti Suomi on avoin ja kansainvälinen, kieliltään ja kulttuuriltaan rikas maa. Suomen kilpailukyky rakentuu korkealle osaamiselle, kestäväälle kehitykselle sekä ennakkoluulottomalle uudistamiselle kokeiluja ja digitalisaatiota hyödyntäen. Hallitus on valinnut viisi tärkeintä tavoitetta yhteiseen visioon pääsemiseksi: työllisyyden ja kilpailukyvyn vahvistaminen, osaamisen ja koulutuksen uudistaminen, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, biotalouden ja puhtaiden ratkaisujen vauhdittaminen sekä viidentenä toimintatapojen uudistaminen digitalisaation hyödyntämisen, kokeilujen ja normien purkamisen kautta.

Osaamisen ja koulutuksen osalta tavoitteena 2025 on Suomi, jossa tekee mieli oppia koko ajan uutta. Suomalaisten osaamis- ja koulutustaso on noussut, mikä tukee suomalaisen yhteiskunnan uudistumista ja mahdollisuuksien tasa-arvoa. Tavoitteena oleva Suomi on koulutuksen, osaamisen ja modernin oppimisen kärkimaa, jossa oppimisympäristöjä on modernisoitu, ja digitalisaation ja uuden pedagogiikan mahdollisuuksia hyödynnetään oppimisessa. Osaamista ja koulutusta koskeviksi hallituskauden tavoitteiksi on asetettu oppimisympäristöjen modernisointi, digitalisaation ja uuden pedagogiikan mahdollisuuksien hyödyntäminen, koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrän vähentyminen, koulutuksen keskeyttäneiden määrän lasku, koulutuksen ja työelämän välisen vuorovaikutuksen lisääntyminen, tutkimus- ja innovaatiotoiminnan laadun ja vaikuttavuuden nousu sekä koulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisyyden lisääntyminen ja koulutusviennin esteiden purkaminen.

Hallituksen strategisia tavoitteita tukemaan määritetään kärkihankkeet, joihin panostetaan kertaluonteisesti 1,6 mrd. euroa vuoden 2018 loppuun mennessä. Osaamiseen ja koulutukseen kohdennettavat panostukset ovat 300 miljoonaa euroa. Korkeakoulusektoria koskevat kärkihankkeet liittyvät nopeampaan siirtymiseen työelämään sekä korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyön vahvistamiseen.

Nopeampaan työelämään siirtymiseen liittyvän kärkihankkeen tavoitteena ovat pidemmät työurat ja joustavat opintopolut. Nuoret siirtyvät nopeammin jatko-opintoihin. Joustavat opintopolut helpottavat opintojen suorittamista loppuun sekä työnteon ja opiskelun yhteensovittamista. Opetus- ja kulttuuriministeriö sopii korkeakoulujen kanssa työelämään siirtymistä nopeuttavista tavoitteista sopimuskautta 2017–2020 koskevissa neuvotteluissa vuonna 2016. Tavoitetta tuetaan suuntaamalla siihen korkeakoulujen strategiarahoitusta.

Tavoitteisiin pyritään seuraavilla toimenpiteillä:

- Nopeutetaan toiselta asteelta korkeakouluihin siirtymistä.
- Sujuvoitetaan korkeakouluopintoja mahdollistamalla ympärivuotinen opiskelu ja parantamalla aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista.
- Kehitetään korkeakoulujen digitaalisia oppimisympäristöjä, verkko-opetus-tarjontaa ja digitaalista koulutusyhteistyötä palvelemaan opintojen sujuvoittamista ja nopeampaa korkeakoulutukseen siirtymistä.
- Päivitetään kelpoisuusvaatimuksia julkisella sektorilla.

Korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyön vahvistamista ja innovaatioiden kaupallistamista koskevan kärkihankkeen tavoitteena on hyödyntää tieteen ja tutkimuksen resursseja tehokkaammalla ja vaikuttavammalla tavalla sekä Suomen koulutusviennin voimakas kasvu.

Tavoitteisiin pyritään seuraavilla toimenpiteillä

- Edellytetään korkeakouluilta ja tutkimuslaitoksilta esitystä työnjaosta sekä tiedekuntien ja tutkimusyksiköiden tiivistävästä yhteistyöstä. Päämitetaan korkeakouluja.
- Tuetaan rahoituksella alueellisia ja alakohtaisia vahvoja osaamiskeskittyviä.
- Otetaan tutkimustulosten vaikuttavuuden ja kaupallistamisen kehittäminen huomioon julkisen tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksen ohjauksessa sekä tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen kannusteissa.
- Puretaan koulutusviennin esteitä kaikilta koulutusasteilta. Kokonaisuuteen liittyen otetaan käyttöön lukuvuosimaksut EU- ja ETA-alueen ulkopuolisille opiskelijoille.

Kärkihankkeisiin kohdennettava rahoitus täydentää korkeakoulujen rahoitusta sekä yhdessä muiden toimenpiteiden kanssa suuntaa ja vahvistaa korkeakouluille asetettujen tavoitteiden saavuttamista rahoitusmallilla jaettavan rahoituksen lisäksi.

Strategisiin painopisteisiin sisältyy lisäksi myös mm. biotalouden ja puhtaiden ratkaisujen tutkimus- ja kehittämistoimintaan panostaminen, terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminta, digitalisaatio, kokeilut ja normien purkaminen sekä maahanmuuttopolitiikkaan liittyvä lukuvuosimaksujen käyttöönotto EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tuleville opiskelijoille. Hallitusohjelman mukaan korkeakoulujen rahoitusmalleja kehitetään siten, että ne palkitsevat valmistumisen nopeudesta ja koulutuksen laadusta (mm. työllistymiskriteeri).

Ohjauksen käytännöt ja sopimusmenettely

Seuraavat sopimukset neuvotellaan opetus- ja kulttuuriministeriön ja korkeakoulujen välillä vuosille 2017–2020. Opetus- ja kulttuuriministeriö tekee välivuosina rahoituspäätökset kauden 2017–2020 sopimuksen pohjalta. Välivuonna ei tehdä erillistä sopimusta, vaan pohjalaskelma päivitetään uusimmilla tilastotiedoilla ja rahoitus kirjataan tarvittavin erittelyin ministeriössä joulukuussa tehtävään rahoituspäätökseen. Sopimuksen välivuosina neuvottelut järjestetään vain tarvittaessa. Sopimuksen sisältöä uudistetaan edelleen aiempaa strategisemmaksi ja sen rakennetta yksinkertaistetaan ja selkeytetään. Sopimus sisältää korkeakoululaitoksen yhteisten tavoitteiden lisäksi ammattikorkeakoulun tehtävän, profiilin, vahvuusalat ja uudet nousevat alat, yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden osana tutkintotavoitteet, rahoituksen ja raportoinnin. Sopimukseen nostetaan vain keskeisimmät yhteiset tavoitteet ja näihin kytkeytyen korkeakoulukohtaisia

toimia. Pohjana tavoitteille ovat hallitusohjelma ja hallituksen toimintasuunnitelma sekä muut eduskunnan ja valtioneuvoston korkeakouluille asettamat strategiset tavoitteet. Yhteiset tavoitteet sovitaan opetus- ja kulttuuriministeriön ja korkeakoulujen välisessä vuoropuhelussa. Syksyn 2015 luonnos yhteisiksi tavoitteiksi sisältää korkeakoululaitoksen tavoitetilan vuoteen 2025. Sen mukaan suomalainen korkeakoululaitos on vuonna 2025 kansainvälisesti kilpailukykyinen, mahdollistaa korkeaan osaamiseen perustuvan suomalaisen yhteiskunnan uudistumisen ja tuottaa osaamista globaalien ongelmien ratkaisemiseen. Tavoitetilasta johdetut keskeiset tavoitteet liittyvät vahvojen korkeakouluyksikköjen muodostamiseen, laadukkaaseen koulutukseen, josta siirrytään nopeasti työelämään, tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kilpailukykyyn ja vaikuttavuuteen sekä korkeakouluyhteisön kehittämiseen.

Ammattikorkeakoulujen neuvotteluissa käsitellään sopimukseen sisällytettävien asioiden lisäksi ammattikorkeakoulun strategisia linjauksia, kuten rakenteiden ja toimintatapojen uudistamista sekä kauden 2013–2016 toiminnan tuloksellisuutta ja tähän liittyvää palautetta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö käy vuosina 2017–2019 ohjaukseen liittyvällä korkeakouluvierailulla jokaisessa korkeakoulussa. Vuosina 2018–2019 järjestetään kuudella korkeakoulualueella (Suurmetropolialue, Lounaisrannikko, Väli-Suomi, Itä-Suomi, Pohjanmaa, Pohjois-Suomi) alueseminaarit, joiden pääasiallisena tavoitteena on edistää muun muassa korkeakoulujen ja niiden sidosryhmien sekä tutkimuslaitosten vaikuttavuus-, yhteistyö- ja työnjako- sekä kansainvälistymiskeskustelua osaamiskeskittymien vahvistamiseksi. Korkeakoulukohtainen vierailuaikataulu ja alueseminaarien ajoittuminen sovitaan syksyllä 2016.

Opetus- ja kulttuuriministeriö antaa korkeakoulukohtaista palautetta vuonna 2016 sopimusneuvottelujen yhteydessä. Korkeakouluille toimitetaan vuosittain elo-syyskuussa tavoitteiden toteumaraportti ja tilastoaineistoa asemoitumisesta valtakunnallisessa korkeakoulukokonaisuudessa. Kaikille korkeakouluille yhteinen korkeakoululaitoksen tilaa ja kehittämistarpeita koskeva kirjallinen palaute annetaan 2018.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt yliopistolakiuudistuksen vaikuttavuusarvioinnin. Tavoitteena on antaa asiasta selvitys eduskunnan sivistysvaliokunnalle syksyllä 2016. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen arvioinnin toteutus aloitetaan vuonna 2017 ja sen on määrä olla valmis vuonna 2018. Yliopisto- ja ammattikorkeakoulu-uudistusten vaikuttavuusarviointi toteutetaan hankintamenettelynä siten, että korkeakoulusektoreiden uudistuksista on saatavissa yhteismitallista tietoa. Korkeakoulu-uudistusten arvioinnit tuottavat vuosina 2017–2018 tilannekuvaa reformien onnistumisesta ja riittävydestä sekä korkeakoulujen uudistamis- ja kehittämistarpeista.

Rahoitus

Ammattikorkeakoulujen rahoituksesta päätetään vuosittain valtion talousarviossa. Valtion rahoituksen määrätymisperusteista säädetään ammattikorkeakoululaissa. Valtionrahoitus muodostuu laskennallisin perustein määrättyvästä perusrahoituksesta ja arvonnalisäverokompensaatiosta. Lain mukaan ammattikorkeakouluille osoitettua talousarvion määrärahaa korotetaan kertaluonteisia eriä lukuun ottamatta ammattikorkeakouluindeksin vuotuista kustannustason nousua vastaavasti.

Ammattikorkeakoulujen valtionrahoitukseen liittyy erilaisia ohjausmekanismeja, joiden yleisenä perusteena on verovaroista annettavan rahoituksen kohdentuminen tarkoituksenmukaisella ja yhteiskuntaa parhaiten hyödyntävällä tavalla. Rahoitusmalli on yksi osa ohjauksen kokonaisuutta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja ammattikorkeakoulun väliseen sopimukseen kirjaan valtion rahoitus ao. ammattikorkeakoululle tarvittavin erittelyin. Ammattikorkeakouluille toimitetaan lisäksi yksityiskohtaisempi erittely perusrahoituksen muodostumisesta. Ammattikorkeakoulu päättää itse rahoituksen sisäisestä jakautumisesta. Lähtökohtana on, että ammattikorkeakoulu huolehtii koulutuksen laajenuksista ja uudelleen suuntauksista kokonaisrahoituksensa puitteissa.

Valtion rahoituksen koulutus-, tutkimus- ja kehittämissä politiikan tavoitteiden osio sisältää strategiarahoitusosuuden, jonka lähtökohtana on korkeakoulun oma strategiatyö. Strategiarahoitus sovitaan ministeriön ja ammattikorkeakoulun välisessä neuvottelussa ottaen huomioon ministeriölle toimitetut tiedot ammattikorkeakoulun toiminnasta ja keskeisistä strategisista päätöksistä toimintatapojen ja rakenteiden uudistamiseksi. Strategiarahoitus sovitaan neuvotteluissa koko sopimuskaudelle siten, että merkittävimmät uudistukset mukaan lukien mahdolliset fuusiot ja toiminnan yhteensovittamiset saadaan nopeasti toteutukseen. Lisäksi strategiarahoituksella tuetaan hallituksen kärkihankkeita ja otetaan huomioon korkeakoulujen toiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus, erityisenä painopisteenä tutkimustulosten kaupallistaminen. Ministeriö päättää sopimuskauden aikana strategiarahoituksen mahdollisen liikkumavaran kohdentamisesta.

Hallitusohjelman ja vuosien 2016–2019 kehyspäätöksen mukaisesti kustannustason nousua ei oteta huomioon määrärahan mitoituksessa vuosina 2016–2019. Lisäksi valtion rahoitukseen kohdennetaan yhteensä 25 miljoonan euron vähennys vuonna 2016 hallinnon ja korkeakouluverkon rationalisoinnin perusteella.

Osana hallituksen menosäästöjä on lisäksi Suomen Akatemian avustusvaltuuksia leikataan 10 miljoonaa euroa ja Tekesin myöntämiä t&k -avustuksia 95 miljoonaa euroa vuodesta 2016 lukien. Strategista hallitusohjelmaa täydentävät kärkihankkeet lisäävät Suomen Akatemian rahoitusta 30 miljoonaa euroa ja Tekesin rahoitusta 59 miljoonaa euroa tutkimustulosten kaupallistamisen edistämiseksi.

Rahoitusmallin kannustavuus korkeakoulupoliittiseen kehittämistyöhön

Korkeakoulujen ohjauksen kokonaisuus muodostuu lainsäädäntöohjauksesta, rahoitusohjauksesta, informaatio-ohjauksesta, sopimus- ja palautemenettelystä, korkeakouluvierailuista, raportoinneista ja erillisselvityksistä, arvioinneista, tilastoista ja indikaattoripohjaisesta seurannasta, taloushallinnon koodistosta sekä eri tahojen kanssa käytävästä vuorovaikutuksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa ammattikorkeakoulujen lakisääteisten tehtävien toiminnan ohjauksesta, rahoituksesta ja toiminnan seurannasta. Ministeriö edistää niitä valtakunnallisia linjauksia, joita koulutuksen ja tutkimuksen kehittämiseksi on asetettu erityisesti hallitusohjelmassa ja siitä johdetuissa asiakirjoissa. Ammattikorkeakoulut vastaavat itsenäisesti toiminnastaan ja taloudestaan.

Korkeakoulujen ohjauksen kehittämistyötä on tehty pitkäjänteisesti ja ohjauksen strategisuutta lisätty. Ohjauksen käytänteitä on uudistettu ja ohjausprosessia kevennetty ottaen huomioon erityisesti toimialan tavoitteiden ja vaikuttavuusketjujen pitkäjänteisyys sekä ammattikorkeakoulujen autonominen päätöksenteko. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmallit muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden, jossa huomioidaan korkeakoulusektorien erityispiirteet. Korkeakoulujen rahoitusmalleja on kehitetty siten, että ne kannustavat yhteistyöhön, toiminnan päällekkäisyyksien poistamiseen ja työnjakoon. Opetus- ja kulttuuriministeriö kannustaa korkeakouluja rahoitusmalleilla kohti vahvempaa laatua, vaikuttavuutta, tehokkuutta ja kansainvälisyyttä sekä tuottaa tilastointi- ja ennakointiaineistoa ja antaa palautetta, jossa se osoittaa ongelmakohtia. Avoimilla tieto-

aineistoilla ja muulla ohjauksellaan ministeriö tukee ja kannustaa korkeakouluja asemoimaan itsensä suhteessa muihin korkeakouluihin kansallisesti ja kansainvälisesti.

Ammattikorkeakoulukohtaisen valtionrahoituksen kokonaisuudesta rahoitusmallin ulkopuolisia eriä ovat arvonalisäverokompensaatiot. Muut koulutus-, tutkimus- ja kehittämispolitiikan tavoitteiden sisältämä strategiarahoitus suunnataan myös muusta rahoitusmallista poikkeavin kriteerein.

Rahoitusmallin yhtenä keskeisenä tavoitteena on kannustaa korkeakouluja koulutuksen ja tki-toiminnan laadun nostamiseen. Malli on tuloksiin pohjautuva ja korostaa korkeakoulun kokonaisvaltaista tuloksellista toimintaa. Rahoitusmallia on kehitetty yhä enemmän laatua korostavaan suuntaan. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen ensimmäisen vaiheen yhteydessä, vuoden 2014 alusta voimaan astuneessa uudistuksessa, ammattikorkeakoulujen rahoitusmalliin toteutettiin kokonaisuudistus, jossa siirryttiin pääosin laskennallisten opiskelijoiden ja osin tutkintomäärien perusteella tapahtuneesta rahoitusmekanismista lähes kokonaan tuloksellisuuteen perustuvaan mekanismiin.

Ammattikorkeakoulujen vuonna 2014 voimaan tullessa mallissa muutosten vaikutusta rajoitettiin yksikköhintaan suhteutettuna +/- 3 prosenttiyksikköä vuodessa rajoituksella, mikä tarkoitti sitä, että yksittäisen ammattikorkeakoulun yksikköhinta ei rahoitusmallimuutoksista johtuen voinut muuttua kuin enintään 3 % prosenttiyksikköä per vuosi suhteutettuna vuoden 2013 rahoitukseen. Tuolloin voimaantulleeseen malliin esitettiin rajoitus johtuen siitä, että yksittäisen ammattikorkeakoulun rahoitustaso olisi voinut muuttua vuodessa mallin voimaantulon takia suurimmillaan jopa lähes 20 % ja ammattikorkeakouluille oli välttämätöntä antaa aikaa sopeutua rahoitustason muutoksiin. Tämä siirtymäkausi päättyi vuonna 2016.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen toisessa vaiheessa vuoden 2015 alusta ammattikorkeakoulujen rahoitus irrotettiin valtionosuusjärjestelmästä ja siihen liittyvästä laskennasta. Tässä yhteydessä päätettiin myös siirtymisestä pois yksikköhintaperusteisesta laskennasta, johon liittyi aiemmin tulossopimusneuvotteluissa sovittujen laskennallisten opiskelijoiden määrä. Yksikköhinnan laskentaperiaatteet ja laskennallisten opiskelijoiden vaikutus mallin rahoitukseen jäivät vaikuttamaan vielä siirtymäkaudelle 2015-2016 rahoituksen kokonaisuuteen rahoitusmalliuudistuksen 2014 periaatteiden mukaisesti ns. siirtoeränä, jonka tarkoitus on vakioida rahoituksen siirtymät vuoden 2014 uudistuksen periaatteiden ja +/-3 % vuodessa rajoituksen mukaiseksi. Tämä mekanismi poistuu vuoden 2017 laskennassa, jolloin vuonna 2017 ja siitä eteenpäin yksikköhintojen laskentaperiaatteilla tai laskennallisilla opiskelijamäärillä ei ole enää vaikutusta rahoituksen määräytymiseen.

4 Nykyisen rahoitusmallin arviointia ja kehittämistarpeita

Ammattikorkeakoulujen toimintaedellytysten parantamiseen tähtäävä ammattikorkeakoulu-uudistus toteutettiin kahdessa vaiheessa vuosina 2014 ja 2015. Ensimmäisessä vaiheessa uudistettiin ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli ja toimiluvat siten, että toimiluvan saaneilla ammattikorkeakouluilla on pitkän tähtäimen taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset. Valtioneuvosto myönsi toimiluvat 24 ammattikorkeakoululle. Samanaikaisesti tutkintoon johtavaa koulutusta antavien toimipisteiden lukumäärä väheni alle 50:n (lähtötilanne yli 80). Uudistuksen toisessa vaiheessa ammattikorkeakoululainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä toimiluvat siirrettiin uuden ammattikorkeakoululain mukaisiksi osakeyhtiöiden toimiluviksi.

Toimiluvassa voidaan määrätä ammattikorkeakoululle sen tehtäviin kohdistuvia kehittämis- ja muita velvollisuuksia. Toimiluvan myöntämisedellytyksissä korostettiin koulutustarpeen lisäksi pitkän tähtäimen taloudellisia ja toiminnallisia edellytyksiä ammattikorkeakoululain mukaisten tehtävien asianmukaiseen ja kansainvälisesti korkeatasoiseen järjestämiseen sekä tehtävien laadukkaaseen ja tulokselliseen toteuttamiseen. Toimilupahakemusten arvioinnissa hakijan toiminnallinen ja taloudellinen kantokyky olivat keskeisiä. Mikäli hakemusten, lisäselvitysten ja lisäneuvottelujen perusteella toimiluvan myöntämisen edellytykset täyttyivät niukasti ja nähtiin mahdollisena, että edellytykset saattaisivat lähivuosina vielä heikentyä, asetettiin toimiluvan hakijalle toimilupaan kehittämisvelvoite. Kehittämisvelvoite annettiin myös niissä tapauksissa, joissa nähtiin tarpeelliseksi koota ammattikorkeakoulun/ammattikorkeakoulujen toimintaa vahvemiksi osaamiskeskittymiksi. Useiden ammattikorkeakoulujen toimilupiin sisältyy em. kehittämisvelvoitteita toimintaedellytysten vahvistamiseksi. Lisäksi 16 ammattikorkeakoulun toimilupiin sisällytettiin velvoite, jolla turvataan opiskelijoiden oikeus suorittaa aloittamansa opinnot ennen uuden toimiluvan voimaantuloa voimassa olleen lainsäädännön mukaisesti.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa uudistetut valtionrahoituksen perusteet korostavat toiminnan laatua, tehokkuutta ja vaikuttavuutta. Toisessa vaiheessa ammattikorkeakoulujen perusrahoitus siirtyi pois valtionosuusjärjestelmästä kokonaan valtion rahoittamaksi ja ammattikorkeakouluista muodostettiin itsenäisiä oikeushenkilöitä, joiden oikeushenkilömuoto on osakeyhtiö. Aiempi jako ylläpitäjähallintoon ja ammattikorkeakoulun sisäiseen hallintoon poistui. Muutokset tulivat voimaan vuoden 2015 alusta uuden ammattikorkeakoululain myötä.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen keskeisiä tavoitteita on ollut luoda toiminnalliset edellytykset entistä vahvemmillem ammattikorkeakouluille, vahvistaa ammattikorkeakoulujen itsenäisyyttä sekä edistää toiminnan laatua ja vaikuttavuutta. Rahoituksen uudistamisella on pyritty entistä vahvemmin tukemaan koulutus- ja tutkimuspolitiikan tavoitteita kuten laadun parantamista.

Ammattikorkeakoulujen uudistettu rahoitusmalli on ollut voimassa vasta varsin vähän aikaa, joten sen vaikutuksista ei ole mahdollista tehdä syvällistä analyysia. Tähänastiset kokemukset uudistetusta rahoitusmallista ovat kuitenkin pääosin myönteisiä. Ammattikorkeakoulujen keskuudessa rahoitusmalli on nähty peruseräiteiltään toimivaksi. Ristiriitaa on nähty toiminnan tehostamisvaatimusten ja vaihtoehtojen tarjoamismahdollisuuksien välillä. Suurimpana haasteena on koettu tulos pohjaiseen rahoitukseen siirtymiseen liittyvä kulttuurin muutos. Ammattikorkeakoulut kohdentavat saamansa valtakunnallisen mallin mukaisen rahoituksen sisäisessä budjetoinnissaan eri tavoin. Suurin osa ammattikorkeakouluista kohdentaa saamansa rahoituksen strategiaperusteisesti valtakunnallisesta rahoitusmallista poikkeavin perustein ja osa noudattaa valtakunnallisen mallin perusteita sellaisenaan.

Vuonna 2014 opetus- ja kulttuuriministeriön ammattikorkeakouluvierailujen pohjalta oli nähtävissä, että korkeakoulun perustoimintojen ollessa kunnossa osoittavat myös keskeiset rahoitusmallin mittarit hyviä tuloksia.

Rahoitusmalli-indikaattoreiden seuraaminen osoittaa rahoitusmallin kannustavan vaikutuksen. Vähintään 55-opintopistettä suorittaneiden osuus on noussut vuodesta 2010 37 prosentista vuoden 2014 46 prosenttiin, kasvu kertoo ammattikorkeakoulujen opintoprosessien terävöitymisestä, opinto-ohjauksen ja opiskelijoille tarjottavien opintojen kokonaisuuksien lisääntymisestä. Avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintopisteiden määrä on kasvanut räjähdysmäisesti, vuonna 2010 opintopisteitä suoritettiin 49 542, vuonna 2014 luku oli jo 107 208. Lisäksi suurta kasvua on tapahtunut myös julkaisumäärissä, osa kasvusta selittyy myös kirjaamiskäytäntöjen tarkentumisella – on mahdollista että julkaisujen kirjaamiseen on rahoitusmalliin sisällymisen myötä tullut lisää kannustimia. Vuonna 2010 julkaistiin 3 094 rahoitusmalliin sisältyvää (julkaisutyypit A-F ja I) vuonna 2014 luvun ollessa jo 7 166 – julkaisumäärät ovat näin ollen kasvaneet neljässä vuodessa 43 prosenttia. Kasvu julkaisumäärissä näkyy erityisesti ammattiyleisölle suunnatuissa julkaisuissa (luokka D), taiteellisen toiminnan julkaisuissa (luokka F) sekä audiovisuaalisissa aineistoissa ja tieto- ja viestintätekniisissä ohjelmissa (luokka I).

Rahoitusmalli on kannustanut ammattikorkeakouluja kehittämään erilaisia opintojen seurantajärjestelmiä, jotka mahdollistavat varhaisen puuttumisen opintoprosesseissa ilmeneviin ongelmiin. Toisaalta mallissa on nähty myös kielteisiä vaikutuksia kuten esimerkiksi opintojen pirstaloituminen optimoitaessa opintosuoritusten jakautumista mallin tuottaman tuloksen kannalta edullisimmalla tavalla. Eniten kritiikkiä on esitetty opintojen tehokkuutta mittaavan 55 opintopistettä suorittaneiden määrää koskevan indikaattorin laskentaperusteisiin.

Ulkopuolisen rahoituksen hankkimisessa on nähty olevan haasteita mm. EU-ohjelma-kausien vaihtumisesta johtuen. Motivaatiota tki-toiminnan rahoituksen hankkimiseksi on edistetty mm. opettajien ja opiskelijoiden yritysyritystyön ja opetussuunnitelmiin sisältyvän kehittämistoiminnan kautta. Ammattikorkeakoulujen työelämälähtöisen opetus-, tutkimus- ja kehitystyön edellytysten vahvistamiseen myönnettiin 10 miljoonaa euroa rahoitusta vuonna 2014. Rahoituksella on käynnistetty 17 hanketta, joissa painottuu kysyntä- ja käyttäjälähtöisyys sekä työelämää palveleva toiminta. Hankkeissa kehitetään tki-osaamista, tehostetaan yritysyritystyötä, pilotoidaan uusia toimintatapoja, levitetään

hyviä käytäntöjä sekä sitoutetaan opiskelijoita ja henkilöstöä laajemmin työelämäyhteistyöhön. Osassa hankkeita korostuvat kansainväliset kumppanuudet ja kansainvälinen toiminta tki-työssä. Toiminta näkyy kansainvälisten hankkeiden valmistelun aktivoitumisena vuoden aikana.

Ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin uudistamista pohtiva työryhmä on työnsä pohjaksi arvioinut nykyistä rahoitusmallia ja sen kehittämistarpeita osallistavilla prosesseilla, joita olivat työpajatyöskentely, sitä täydentävä webropol-kysely ja Fountain parkin toteuttama verkkoaiivorihi. Prosesseihin oli mahdollisuus osallistua ammattikorkeakoulujen johdolla, opetus- ja tki-henkilöstöllä, muulla henkilöstöllä ja opiskelijoilla sekä sidosryhmillä.

Edellä kuvatuilla menettelyillä selvitettiin nykyisen mallin mittareiden toimivuutta ja sen lisäksi haluttiin tietoa mahdollisista uusista mittareista. Käsittely toteutettiin arvioimalla rahoitusmallissa käytettäviä kriteereitä ja niiden toimivuutta sekä kunkin tekijän painoarvoa mallissa. Lisäksi kerättiin ehdotuksia mahdollisista uusista kriteereistä.

Sekä työpajan että verkkoaiivoriihen aineistossa tuotiin erityisesti esille se, että pitkäjänteisen ja johdonmukaisen kehittämisen näkökulmasta muutostarpeita on pohdittava pitkällä aikavälillä ja harkiten. Suuria muutoksia rahoitusmalliin ei toivota vielä vuoden 2017 alusta. Lisäksi toivottiin strategiarahoituksen osuuden nostamista ja sen läpinäkyvien kriteerien kehittämistä. Tämän lisäksi esitettiin näkemyksiä kaikista mallin kriteereistä.

Prosesseissa tuotettiin erittäin laaja materiaali kehittämistyön pohjaksi ja sitä on hyödynnetty jäljempänä kunkin kriteerin kehittämistarpeen ja muutosehdotusten valmistelussa tai uusien kriteerien arvioinnissa.

Fountain Parkin kyselyn yhteenveto sekä työpajojen yhteenvedot julkaistaan verkkoliitteinä tämän raportin yhteydessä opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivulla.

5 Ammattikorkeakoulujen yhteiskunnallinen vaikuttavuus, korkeakoulujen yhteistyö ja aluevaikuttavuus

Korkeakoulujen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden eri ulottuvuuksien tunnistaminen ja mittaaminen on merkittävä haaste. Ammattikorkeakoulujen toiminnan laadun ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden liittyminen yhteen on keskeinen lähtökohta vaikuttavuudelle. Työryhmä katsoo, että ammattikorkeakoulujen vaikuttavuus ei ole omaan lokeroonsa erotettavissa oleva erillinen osio, eikä sitä siten voida tarkastella erillisesti laadukkaasta TKI-toiminnasta ja opetuksesta. Vaikuttavuus kanavoituu ammattikorkeakouluissa eri tavoin riippuen ammattikorkeakoulun profiilista.

Kansalliset insentiivit ja rahoitusmallin signaalit yhteiskunnallisen vaikuttavuuden merkityksestä ovat tärkeitä. Näitä keskeisempää on kuitenkin luoda yksilöitä vaikuttavuuteen ja vuorovaikutteiseen työtapaan kannustavia toimintamalleja ja kannusteita ammattikorkeakoulujen toiminnan eri tasoilla. Vaikuttavuus lähtee yksittäisen työntekijän, opettajan ja tutkijan, ajankäytöstä ja työpanoksesta.

Korkeakoulujen yhteiskunnallista vaikuttavuutta on aiemmin tarkasteltu hahmottelemalla korkeakoulujen erilaisia yhteiskunnallisen vaikuttavuuden osa-alueita. Jaottelua on tehty esimerkiksi seuraavasti: osallistuminen innovaatiotoimintaan, vaikuttavuus työmarkkinoilla sekä vaikuttavuus alueellisessa toimintaympäristössä (Ritsilä, Lahtonen, Mukkala, 2008). Samalla kun korkeakoulujen yhteiskunnallinen vaikuttavuus on tunnistettu opetuksen ja tutkimuksen rinnalla tärkeäksi tehtäväkentäksi, on todettu sen mittaamiseen liittyvät ongelmat. Korkeakoulujen yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen tai vaikuttavuuden mittaamiseen on vain muutamia luotettavia tilastomittareita. Erityisen haastavaa yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittaaminen on innovaatiotoiminnan ja alueellisen kehittämistoiminnan osalta. Myös korkeakoulujen oikeudenmukainen kohtelu asettaa mittaamiselle haasteita.

Ammattikorkeakoulujen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ydin on koulutuksessa ja tutkimus- ja kehittämistoiminnassa sekä sen hyödyntämisessä niin muussa yhteiskunnassa kuin korkeakoulujen yhteistyössäkin.

Ammattikorkeakoulujen yhteiskunnallista vaikuttavuutta voidaan hahmottaa rahoitusmalliin kytkeytyvien mittareiden pohjalta seuraavasti eräänlaisena vaikuttavuuskorina:

Koulutus-osio

Oikein mitoitettu, oikean sisältöinen koulutus synnyttää vaikuttavuutta. Koulutuksen oikea mitoitus ja koulutussisällöt ovat edellytys niin yhteiskunnan kuin yksilönkin kehittymiselle. Oikein kohdennettu ja mitoitettu koulutuksen tarjonta vastaa työmarkkinoiden tarpeisiin ja työelämän ennakoituun kehitykseen.

Yksi korkeakoulujen merkittävimmistä yhteiskunnallisen vaikuttavuuden muodoista on korkeakoulusta valmistuneiden työmarkkinoille ja yhteiskuntaan tuottama osaaminen, joka on yhteiskunnan menestymisen ehdoton edellytys. Valmistuneet osaajat tuovat työ- ja elinkeinoelämään korkeakoulujen tuottamaa osaamista ja toisaalta eri mekanismien kautta, kuten työssäolojaksojen ja alumnien kautta korkeakoulu saa myös tarvitsemaansa tietoa toimintansa kehittämiseksi.

Korkeakoulut tuottavat myös huomattavan määrän muille kuin perustutkinto-opiskelijoille kohdennettua osaamisen kehittämistä. Avoimena ammattikorkeakouluopetuksena, erillisinä opintoina, maahanmuuttajien valmentavana koulutuksena ja erikoistumiskoulutuksina suoritetut opintopisteet kehittävät osallistujien osaamista, valmiuksia työelämässä ja sivistystä.

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta-osio

Korkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoiminta tuottaa yhteiskuntaan eri tahoille tieteellistä ja soveltavaa tietoa sekä uutta osaamista. Tällä tiedolla on siirtyessään työ- ja elinkeinoelämän käyttöön huomattava merkitys esimerkiksi kilpailukyvyyn kannalta. Tämä vaikuttavuus näkyy rahoitusmallissa monin tavoin.

Suoritetut ylemmät korkeakoulututkinnot ovat usein töissä olevien opiskelijoiden suorittamia ja liittyvät usein opiskelijan työpaikan kehittämisprojekteihin. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden yksi tärkeä muoto on korkeakoulujen julkaisutoiminta. Ammattikorkeakoulujen julkaisuissa painottuvat ammattiyhteisölle sekä suurelle yleisölle suunnatut julkaisut. Pitkäjänteinen yhteistyö yritysten kanssa näkyy esimerkiksi yhteisjulkaisuina.

Rahoitusmallin ulkopuolisen rahoituksen tekijä sisältää Tilastokeskuksen määritelmän mukaisen ulkopuolisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen, johon kuuluu Suomen Akatemialta, TEKES:iltä, EU:lta, ministeriöiltä, kotimaisilta säätiöiltä ja rahastoilta, kuntien tutkimusrahoituksesta, kansainvälisiltä järjestöiltä, kotimaisilta ja kansainvälisiltä yrityksiltä sekä muista julkisista ja muista ulkomaisista lähteistä tulleen rahoituksen.

Koulutuspolitiikan ja tutkimus- ja kehittämisspolitiikan tavoitteet -osio

Koulutus-, tutkimus- ja kehittämisspolitiikan tavoitteet sisältävät useita yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen vahvasti liittyviä tekijöitä. Tavoitteita tukeva strateginen rahoitus sovitaan opetus- ja kulttuuriministeriön sekä korkeakoulujen välisissä tulossopimusneuvotteluissa. Lisäksi työryhmän ehdotuksen mukaisessa alakohtaisessa tekijässä otetaan huomioon tietyt erityisiin koulutusvastuisiin liittyvät näkökulmat.

Unifi ja Arene ovat sopineet käynnistävänsä yhteistyössä hankkeen, jonka avulla korkeakoulujen yhteiskunnallisen vaikuttavuus tuodaan toisaalta näkyvämmäksi esimerkiksi perustehtävien toteuttamisen kautta ja toisaalta jolla yhteiskunnallinen vaikuttavuus toimisi tehokkaammin osana korkeakoulun omaa strategista johtamista ja toimeenpanoa.

Korkeakoulujen välinen yhteistyö rahoituksen näkökulmasta

Korkeakoulujen välisen yhteistyön tiivistäminen on yksi hallitusohjelman tavoitteista. Yhteistyöllä voidaan saada aikaan kustannustehokkaita osaamiseen perustuvia yhteistyö rakenteita, parantaa toiminnan laatua ja vaikuttavuutta sekä edistää tavoiteltua osaamisen kokoamista. Työryhmän ehdotuksessa yhteistyön edistäminen huomioidaan myös myöhemmin tässä raportissa ehdotuksessa yhteistyösopimusten perusteella suoritettujen opintosuoritusten lisäämiseksi osaksi mallia. Lisäksi yhteistyössä toteutettuja kehittämiskokonaisuuksia on rahoitettu aiemman mallin mukaisella hankerahoituksella (2014 saakka) ja strategiarahoituksella, jonka mukaista rahoitusta on kohdennettu erityisesti strategisen tason yhteistyön toteuttamiseen. Tällaisia ovat olleet niin fuusiot kuin korkeakoulujen toiminnalliset yhteenliittymätkin.

Vaikka tuloksellisuuteen perustuvan mallin tekijät eivät erikseen sisälläkään yhteistyöhön kannustavaa mallia, tulisi yhteistyö nähdä yhtenä niistä keinoista, joilla toiminnan tuloksia, laatua, vaikuttavuutta ja tehokkuutta voidaan kehittää. Esimerkiksi yhteistyössä toteutettava opintosisältö vapauttaa korkeakoulujen omia resursseja niiden painopisteiden mukaisten tavoitteiden kehittämiseen, mikä toteutuessaan näkyy myös rahoitusmallin tulosten kehittymisenä. Vastaavalla tavalla yhteistyössä toteutettu tutkimus tuo siihen osallistuvien tahojen osaamisen mukaan työhön ja kehittää osaltaan toiminnan laatua ja vaikuttavuutta.

Strategiarahoituksella voidaan vaikuttaa esimerkiksi hallitusohjelman mukaisten alueellisten ja alakohtaisten osaamiskeskittymien rakentamiseen eri toimijoiden yhteistyön pohjalta.

6 Ehdotukset rahoitusmallin uudistamiseksi

Ammattikorkeakoululain 43 § mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää ammattikorkeakouluille perusrahoitusta laskennallisin perustein ottaen huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja laajuus sekä muiden koulutuspolitiikan ja tutkimus- ja kehittämisspolitiikan tavoitteiden perusteella. Rahoitusperusteiden laskennasta ja keskinäisestä jakautumisesta annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella. Laskennallisin perustein myönnettävän rahoituksen perusteena olevista laskentakriteereistä säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Työryhmän esittämät muutokset eivät edellytä ammattikorkeakoululain muuttamista. Työryhmän esittämät muutokset edellyttävät ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen sekä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen muuttamista. Asetusehdotukset ovat tämän työryhmäraportin liitteessä 1.

Ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin ehdotettu perusrakenne pysyy suurelta osin samanlaisena kuin voimassa olevassa mallissa. Kokonaisuosioiden välillä koulutuksen osuudesta ehdotetaan siirrettäväksi 6 prosenttiyksikköä koulutus, tutkimus- ja kehittämisspolitiikan tavoitteisiin, jonka osuudeksi tulisi 6 %. Tämä tarkoittaa aiemmin perusrahoituksesta erillisen strategiarahoituksen, jonka osuus koko perusrahoituksesta on tällä hetkellä 2,6 %, siirtämistä osaksi mallilla jaettavaa kokonaisuutta. Koulutus, tutkimus- ja kehittämisspolitiikan tavoitteiden kokonaisuuden kasvu on näin ollen noin 3,5 %, josta varataan 1 % alakohtaisesti jaettavaksi. TKI-toiminnan 15 %-osuuden ehdotetaan pysyvän ennallaan mallissa. TKI-toiminnan perusteella muotoutuvan rahoituksen volyyymi vastaa pääpiirteittäin ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan roolia kokonaisuudesta ja tukee tämän tehtävän edelleen kehittämistä.

Ammattikorkeakoulu päättää jatkossakin itsenäisesti rahoituksen jakautumisesta ammattikorkeakoulun sisällä.

Tässä ehdotusosiossa on käsitelty yksityiskohtaisesti ne tekijät, joiden määräytymisperusteisiin työryhmä ehdottaa muutoksia.

6.1 Koulutusosio

Koulutus ja osaavan työvoiman tuottaminen markkinoille muodostaa suurimman osan ammattikorkeakoulujen tehtäväkokonaisuudesta, mikä on heijastunut myös rahoitusmallin koulutuksen kokonaisuuteen sen huomattavana rahoitusosuutena. Rahoitusosuuden merkittävän roolin säilyttäminen on jatkossakin ammattikorkeakoulujen toiminnan kannalta tarkoituksenmukaista. Työryhmä esittää koulutuksen rahoitusosuudeksi 79 % kokonaisrahoituksesta.

Suoritetut ammattikorkeakoulututkinnot rahoitusmallissa kuvaavat ammattikorkeakoulun päätehtävän tuotosta eli valmistuneiden osaajien määrää. Tämän osaamisen siirtymistä työmarkkinoille kuvataan työllistymisen rahoitustekijällä. Avoimen ammattikorkeakouluopetuksen, maahanmuuttajien valmentavan koulutuksen sekä erillisten opintojen kuten myös kansainvälisen vaihdon opintosuoritukset kuvaavat ammattikorkeakoulun tarjoamaa koulutusosaamista muille kuin omille tutkinto-opiskelijoilleen. Opiskelijapalautteella mitataan ammattikorkeakoulu-opiskelijoiden näkemyksiä opinnoistaan. Koulutuksen kansainvälistymisen tekijöillä kuvataan ammattikorkeakoulun koulutustoiminnan kansainvälistä ulottuvuutta. Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat ja tutkinnon suorittaneet huomioidaan myös muissa tekijöissä, kuten tutkinnoissa tai työllistyneissä.

Osion rahoituskriteereistä työryhmä ei esitä muutoksia ammatillisen opettajankoulutuksen määräytymisperusteisiin. Muihin tekijöihin esitetään muutoksia.

Ammattikorkeakoulututkinnot

Voimassa olevassa rahoitusmallissa ammattikorkeakoulujen tutkintojen laskentaan sisältyy aiempaan valtiosuusjärjestelmään pohjautuvat alan kustannuksiin sekä tutkintojen alakohtaiseen keston perustuvat kertoimet. Voimassa olevan rahoitusmallin kertoimet ovat seuraavat:

Alakohtaiset kustannusperusteiset kertoimet:

- Humanistinen ja kasvatusala 1,4429
- Kulttuuriala 1,4373
- Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala 0,8515
- Luonnontieteiden ala 0,8832
- Tekniikan ja liikenteen ala 0,9258
- Luonnonvara- ja ympäristöala 1,0798
- Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala 1,0586
- Matkailu-, ravitsemis- ja talousala 0,9337

Alakohtaiset tutkintojen keston perustuvat kertoimet:

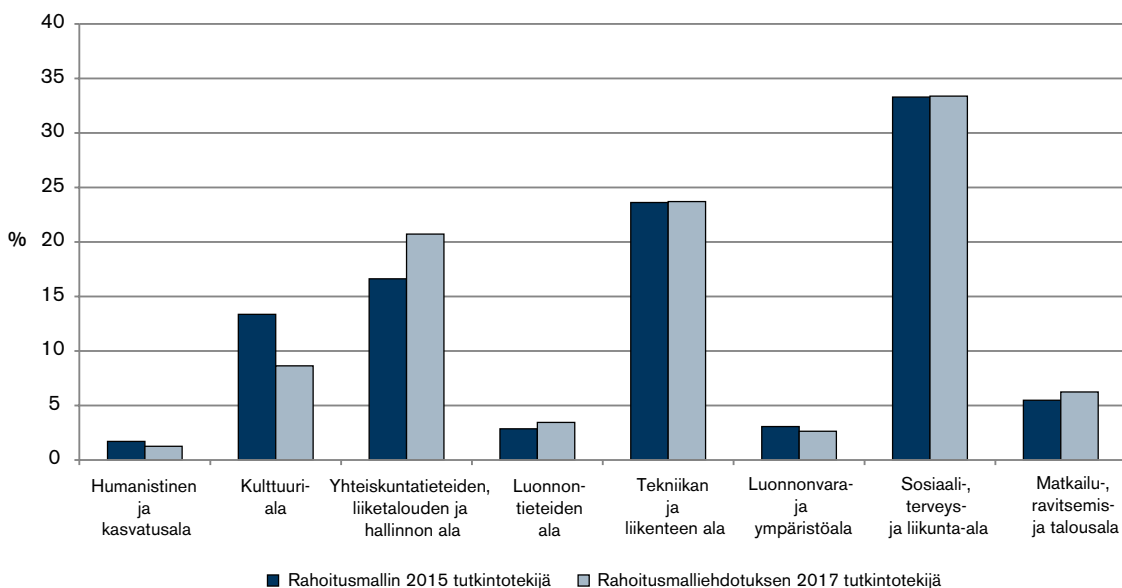
- Humanistinen ja kasvatusala, yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala, luonnontieteiden ala, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala sekä matkailu-, ravitsemis-, ja talousala: 3,5
- Kulttuuriala, tekniikan ja liikenteen ala sekä luonnonvara- ja ympäristöala: 4

Valtakunnallisen rahoitusmallin tarkoituksena on jakaa rahoitus ammattikorkeakoulujen kesken ja sen sisäisestä kohdentumisesta päättää ammattikorkeakoulu osana omaa sisäistä päätöksentekoaan. OKM:n rahoitusmalli ei siten vaikuta suoraan siihen, miten ammattikorkeakoulun alat tulevat rahoitetuksi korkeakoulussa.

Kustannustiedonkeruu alakohtaisesti ei ole ongelmaton. Kustannusten jaotteleminen alakohtaisesti ei ole täsmällistä johtuen mm. yleiskustannuksista ja alaan liittymättömän koulutuksen kustannuksista. Alojen kustannukset ovat muodostuneet historiallisen kehityksen seurauksena ja ala, jolla on ollut käytettävissä enemmän rahoitusta on myös voinut toteuttaa koulutustaan kustannuksiltaan kalliimpana toimintana. Valtakunnallisen rahoitusmallin kannalta ei ole tarkoituksenmukaista palkita rahoitusmallin kautta toiminnan kustannuksista.

Useimmilla aloilla kustannuskertoimet eivät lisäksi poikkea kovin merkittävästi arvosta 1. Tästä poikkeuksena ovat lähinnä humanistisen ja kasvatustalouden sekä kulttuurialan tutkinnot.

Tutkintojen kestot on laskettu rahoitusmallissa alakohtaisesti käyttäen kahta eri kerrointa 3,5 tai 4. Tämä ei vastaa nykytilanteessa todellista ammattikorkeakoulututkintojen kestoja, sillä valtioneuvoston asetuksen ammattikorkeakouluista (1129/2014) mukaisesti ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen laajuus on 180, 210, 240 tai 270 opintopistettä, jolloin laskennallinen kesto voi vaihdella 3,5 ja 4,5 vuoden välillä. Lisäksi asiaa käsiteltäessä on tarpeen ottaa huomioon muut rahoitusmallin tekijät. Tutkintoon sisältyvät laajemmat opintopistemäärät tulevat rahoitetuksi myös 55 opintopistettä vuodessa suorittaneiden rahoitusosuuden kautta.

Kuvio. Tutkintojen laskentakertoimien poistamisen vaikutus osuuteen tutkintotekijän rahoituksesta

Kustannuskertoimien poistamisella on vaikutusta kulttuurialan sekä yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alan rahoitukseen. Ottaen huomioon ammattikorkeakoulujen monialaisuuden, ei kertoimien poistamisella yleensä ole merkittävää ammattikorkeakoulu-kohtaista, rahoitusta vähentävää vaikutusta.

Työryhmä esittää, että

Ammattikorkeakoulututkintojen osuus rahoitusmallissa olisi jatkossa 40 % kokonaisrahoituksesta.

Rahoituksen laskennassa luovutaan ammattikorkeakoulututkintojen laskentaan sisällyneistä alakohtaisista aiempaan kustannustiedonkeruuseen pohjautuvista kertoimista sekä tutkintojen keston perustuvista kertoimista..

Tiettyihin rajattuihin koulutuksiin liittyy koulutuksen harvinaisuuteen liittyviä, poikkeuksellisiin kustannuksiin sekä koulutuksen ylläpitämiseen liittyvään erityiseen yhteiskuntapolitiittiseen vastuuseen liittyviä tekijöitä rahoitusmallissa. Tutkintojen kerrointekijän poistaminen aiheuttaa huomattavia suhteellisia laskuja rahoituksen määräytymisperusteissa lähinnä kulttuurialalla (-35 %) sekä kooltaan pienellä humanistisella ja kasvatustaloudella (-26 %) ja kasvua yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla. Työryhmä ehdottaa näiden suhteellisten laskujen huomioimista osana strategista rahoitusta. Asia on käsitelty tarkemmin tämän raportin koulutus-, tutkimus- ja kehittämistavoitteiden rahoitusosuutta koskevassa luvussa.

ISCED-luokitusten muutos ja tutkintoleikkurit

Ammattikorkeakoulututkintojen tavoitteet on asetettu koulutusaloittain ja ylempien ammattikorkeakoulututkintojen tavoitteet ammattikorkeakoulukohtaisesti. Ammattikorkeakoulujen koulutusala- ja alaluokitteluna on käytetty opetushallinnon 2002 koulutusala- ja alaluokittelua. Vuodesta 2015 lähtien opetus- ja kulttuuriministeriö ryhtyy tilastoimaan opiskelija- ja tutkintotietoja uudella kansainväliseen ISCED-luokitteluun perustuvalla alaluokittelulla¹. Uusi alaluokittelu on vertailukelpoinen sekä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välillä että kansainvälisesti vertailukelpoinen. Kauden 2017–2020 tutkintotavoitteet asetetaan uuteen alaluokitteluun perustuvilla koulutusalaryhmillä.

Ammattikorkeakoulujen voimassa olevassa rahoitusmallissa ei ole ns. tutkintoleikkuria. Tutkintoleikkurilla tarkoitetaan sitä, että sopimuksissa sovitun määrällisen tutkintotavoitteen ylittävistä tutkinnoista ei makseta valtion rahoitusta. Yliopistojen rahoitusmallissa tutkintoleikkuri on käytössä. Tutkintoleikkurin tavoitteena on varmistaa se, että koulutusmäärät kohdentuvat tarkoituksenmukaisella tavalla niille aloille, joille on yhteiskunnassa, työ- ja elinkeinoelämässä riittävästi tarvetta eikä esim. ylikoulutusta pääse syntymään heikosti työllistävillä aloilla. Ammattikorkeakoulujen tätä alakohtaista tarvetta on huomioitu ns. laskennallisten opiskelijamäärien kautta. Laskennallisten opiskelijamäärien käyttäminen liittyy valtionosuusjärjestelmään, josta ammattikorkeakoulujen rahoitus irrotettiin vuoden 2015 alusta alkaen.

Työryhmä esittää, että:

Ammattikorkeakoulututkintojen laskennassa otettaisiin käyttöön tutkintoleikkuri.

Ammattikorkeakoulututkinnot laskettaisiin rahoitusmallissa uudistettuun ISCED-luokitteluun pohjautuen alaryhmäkohtaisena. Ammattikorkeakoulututkintojen alat käsitellään leikkurissa seuraavalla ryhmittelyllä:

- 01 kasvatusalat, 021 taiteet sekä 03 yhteiskuntatieteet
- 022 humanistiset alat, 091 lääketieteet sekä 092 terveys- ja hyvinvointialat
- 04 liiketalous, hallinto ja oikeustieteet sekä 10 palvelualat
- 05 luonnontieteet, 06 tietojenkäsittely ja tietoliikenne, 07 tekniikan alat sekä
- 08 maatalous- ja metsätieteelliset alat

Ylemmille ammattikorkeakoulututkinnoille ei esitetä leikkuria kaudelle 2017–2021.

55 opintopistettä suorittaneiden osuuden laskennan tarkentaminen

Rahoitusmallissa olevan 55 opintopistettä suorittaneiden tekijän laskentatavassa on havaittu tarkentamistarpeita. Nykytilanteessa tämä rahoitustekijä tilastoidaan Tilastokeskuksen opiskelijatiedonkeruussa, jonka tilastointipäivä on kunkin kalenterivuoden 20.9. mukainen opiskelijatilanne. Opiskelijoiden opintosuoritukset koskevat edellisen luku- ja opintovuoden opintoja. Tilastointi koskee vain ammattikorkeakoulussa tilastointipäivämäärän aikaan kirjoilla olevia opiskelijoita, mikä tarkoittaa sitä, että ennen tätä päivämäärää valmistuneet eivät ole enää lainkaan tietopohjassa mukana ja näiden viimeistä opintolukuvuotta koskevat opintosuoritukset jäävät rahoitustekijässä huomioimatta.

¹ ISCED 2011 koulutusluokituksen ja Tilastokeskuksen koulutusluokituksen välinen vastaavuus: http://www.stat.fi/meta/luokitukset/linkki/isced2013_avain.xlsx

Nykyinen rahoitustekijä ei myöskään huomioi tammikuussa opintojaan aloittavien opintopistekertymiä. Tammikuussa opintonsa aloittaneet ehtivät suorittaa tilastointipäivämäärään mennessä opintoja vain kevätlukukauden ajan, jolloin käytännössä vain hyvin harva opiskelijoista on ehtinyt suorittaa vähintään 55 opintopistettä.

Opintopisteiden nykyinen laskentatapa saattaa myös johtaa epätarkoituksenmukaisiin suorituksiin liittyviin kirjaamiskäytäntöihin sekä kurssien rakentamismalleihin. Esimerkiksi joissain tapauksissa kurssisuoritusten merkitsemistä rekisteriin saatettaisiin viivyttaa suoritusten kirjaamiseksi seuraavan tilastointiperiodin puolelle, mikäli opiskelija on jo suorittanut yli 55 opintopistettä. Samasta tilastointiteknisestä syystä isompia kokonaisuuksia saatettaisiin epätarkoituksenmukaisella tavalla jakaa pienemmiksi opintokokonaisuuksiksi. Vaikka ei ole mitään syytä uskoa, että ilmiö olisi laaja, on näistä saatu satunnaisia viitteitä.

Korkeakoulujen tietojen varastointia on kehitetty VIRTA-projektissa. Tämä mahdollistaa aiempaa tarkempien tilastotietojen muodostamisen myös rahoitusmallitietojen pohjaksi ja moniin havaittuihin 55 opintopistettiin liittyviin ongelmiin tehtävät ratkaisut.

55 opintopistettä suorittaneiden rahoitusperusteen tarkentamiseksi työryhmä ehdottaa:

Kokonaisuuden rahoitusosuus mallissa olisi 23 %.

Rahoitusmallin 55 opintopistettä suorittaneiden osuuden laskenta muutetaan VIRTA-tietovarastosta tuotettaviin tietoihin perustuvaksi.

Laskennan perusjoukoksi muutetaan edellisen syksyn opiskelijat, mikä mahdollistaa lukuvuoden aikana valmistuneiden opiskelijoiden opintosuoritusten sisällyttämisen laskentaan mukaan.

Keväällä opintonsa aloittaneet huomioidaan 55 opintopistettä suorittaneiden rahoitustekijässä siten, että kevätlukukaudella 27 opintopistettä tai enemmän suorittaneet huomioidaan rahoituksen laskennassa arvolla $\frac{1}{2}$.

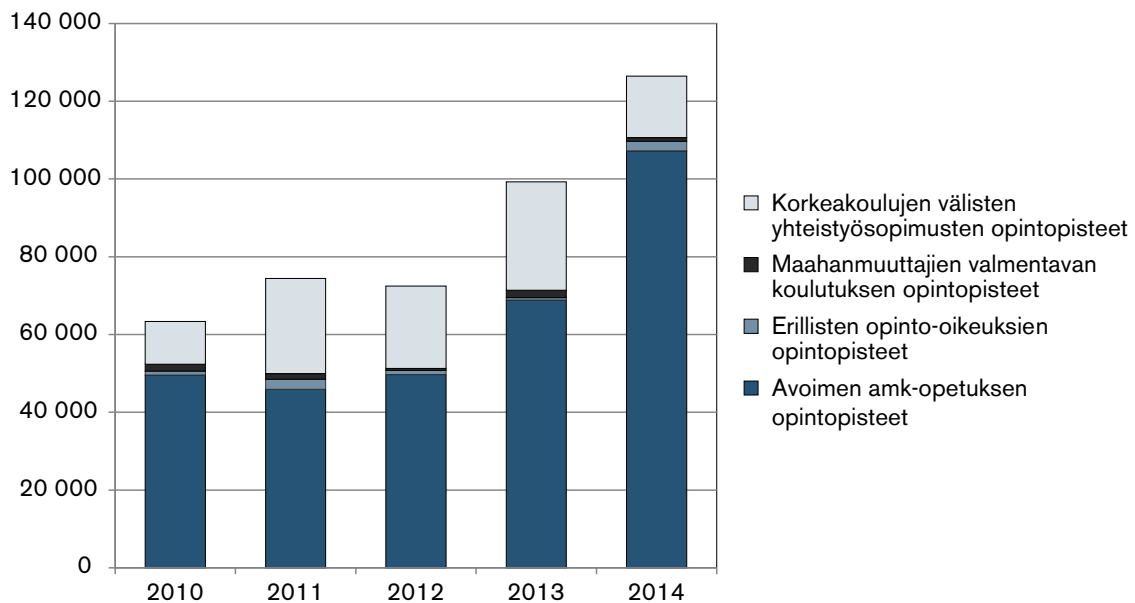
Tilastovuotta edeltävän vuoden opintosuorituksista laskennassa huomioidaan yli 55 opintopistettä suorittaneiden osuus. Esimerkiksi 60 opintopistettä ensimmäisenä opintovuotenaan suorittaneen opiskelijan osalta 5 opintopistettä siirtyy laskentatarkoituksissa "hyvittämään" seuraavien vuosien suorituksia siten, että 55 opintopistettä laskentakriteerin täyttämiseksi kyseisen opiskelijan osalta riittää 50 opintopisteen suoritus.

Laskentaa tarkistetaan siten, että siihen otetaan mukaan ajanjaksona kirjatut opintopisteet suorituspäivämäärän sijaan.

Työryhmän esityksen mukaan suorituksia voitaisiin hyvittää useampana kuin yhtenä vuonna. Laskentamekanismin tulisi toimia siten, että mikäli opiskelija suorittaa esimerkiksi 65 opintopistettä ensimmäisenä opintovuonna, seuraavina kahtena vuonna suoritukseksi riittäisi 50 opintopistettä opiskelijan laskemiseksi osaksi rahoitustekijää. Opintopisteet hyvitetäisiin laskennassa aina ensisijaisesti seuraavana vuonna, eli mikäli opiskelija suorittaa ensimmäisenä vuonna 65 opintopistettä, toisena vuonna 30 ja kolmantena 50, ensimmäiseltä vuodelta käytetyt opintopisteet on tällaisessa tilanteessa käytetty laskennassa hyvittämään jo toisen vuoden suorituksia eikä niitä enää voi hyödyntää kolmannen opintovuoden laskennassa.

Avoim amk ja muut tutkintojen osat, erikoistumiskoulutus ja maahanmuuttajien valmentava koulutus

Rahoitusmallissa on ollut vuodesta 2014 alkaen rahoitustekijä avoimen amk-opetuksen, erillisten opintojen ja maahanmuuttajien valmentavan koulutuksen opintopisteet, jonka rahoitusosuus on 4 % kokonaisrahoituksesta. Työryhmän tehtävänannon mukaan työryhmä on tarkastellut erikoistumiskoulutusten lisäämistä osaksi mallia. Lisäksi työryhmä keskusteli työnsä aikana tähän kokonaisuuteen liittyen avoimen ammattikorkeakoulu-opetuksen suoritusten kehittymisestä sekä yhteistyösopimusten opintopisteiden kehittymisestä.

Kuvio. Muiden kuin tutkinto-opiskelijoiden opintosuoritusten kehittyminen 2010–2014.

Ammattikorkeakoulujen avoimen amk-opetuksen opintopistesuoritusten määrä on voimakkaasti noussut erityisesti kahden viimeisen saatavilla olevan tilastovuoden tietojen perusteella. Taustalla tälle kehitykselle voi ainakin osittain olla se, että tekijä on sisällytetty rahoitusmalliin vuodesta 2014 alkaen, jolloin avoimen opetuksen toteuttaminen ammattikorkeakoulussa on tuottanut korkeakoululle myös valtionrahoitusta.

Ammattikorkeakoulujen yhteistyösopimusten perusteella suoritettavat opintopisteet eivät ole sisällyneet osaksi rahoitusmallin rahoitustekijöitä. Näissä yhteistyösopimuksissa toinen ammattikorkeakoulu tarjoaa toisen ammattikorkeakoulun käyttöön osaamistaan, josta hyötyvät opiskelijat laajempaan ja monipuolisempaan tarjontaan sekä ammattikorkeakoulut tehokkaampana resurssienkäyttönä ja laajempaan opintotarjontana. Rahoitusmallisuoritteet yhteistyösopimusten pohjalta suoritettavissa opinnoissa jakautuisivat siten, että opintojen tuottajakorkeakoulu saa sopimusten perusteella suoritettavat opintopisteet hyväksyä ja korkeakoulu, jossa opiskelija suorittaa tutkintoaan, johon ko. opintopisteet sisältyvät, saa 55 opintopistettä suorittaneet –kriteerin mukaiset opintopisteet hyväksyä.

Työryhmän keskusteluissa on huomioitu ne esimerkiksi keskustelutilaisuuksissa esitetyt signaalit, joiden mukaan yhteistyösopimusten rahoituksellinen kannattavuus toteutusmekanismina on jäänyt heikommaksi kuin vastaavien toisesta ammattikorkeakoulusta suoritettavien opintojen toteuttaminen esimerkiksi avoimen ammattikorkeakoulu-opetuksen kautta. Työryhmä ei pitänyt tätä tarkoituksenmukaisena tilanteena vaan katsoo, että yhteistyösopimuksissa suoritettavat opinnot tulisi asettaa samaan asemaan korkeakoulussa kuin esimerkiksi avoimen kautta tehdyt toteutukset.

Työryhmä ehdottaa, että:

Rahoitustekijään lisätään yhteistyösopimuksissa suoritettut opintopisteet.

Työryhmä tarkasteli vuoden 2015 alusta voimaan tulleen lainsäädännön mukaisten erikoistumiskoulutusten sisällyttämistä osaksi rahoitusmallia. Erikoistumiskoulutukset ovat korkeakoulututkinnon jälkeen suoritettavaksi tarkoitettuja, jo työelämässä toimineille suunnattuja ammatillista kehittymistä ja erikoistumista edistäviä pitkäkestoisia koulutuksia. Erikoistumiskoulutuksia toteuttavat yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Koulutuksilla luodaan järjestelmällinen mahdollisuus tutkinnon jo suorittaneille (tai vastaavan osaamisen saavuttaneille) ja työelämässä jo toimineille henkilöille. Ensimmäiset erikoistumiskoulutukset käynnistyvät vuoden 2015 aikana. Vuosien 2015 ja 2016 aikana koulutuksia rahoitetaan erillisellä hakemusmenettelyyn pohjautuvalla rahoituksella. Erikoistumiskoulutuksia koskevaa lainsäädäntöä valmisteltaessa ehdotettiin, että vuodesta 2017 alkaen koulutusmuoto huomioitaisiin korkeakoulujen rahoitusmallissa.

Työryhmä ehdottaa, että

Erikoistumiskoulutukset lisätään rahoitusmalliin osaksi tekijää "Avoimen amk-opetuksen, erillisten opintojen ja maahanmuuttajien valmentavan koulutuksen opintopisteet" siten, että tekijän opintopistemäärään lisättäisiin erikoistumiskoulutuksissa suoritettavat opintopisteet.

Erikoistumiskoulutuksiin käytettävissä oleva valtion rahoitus lisätään rahoitusmallilla jaettavaan ammattikorkeakoulujen kehukseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa erikoistumiskoulutusten volyymin kehittymistä sopimuskaudella ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin avoimen ammattikorkeakouluopetuksen kannustavuuden varmistamiseksi rahoitusmallissa.

Tekijän ulkopuolelle jäävät ulkomaisten vaihto-opiskelijoiden sekä omien tutkinto-opiskelijoiden suoritukset.

Erikoistumiskoulutuksia koskeva tietopohja on käytettävissä tilastovuodesta 2016 lähtien. Tästä johtuen nämä vaikuttavat ensimmäistä kertaa rahoitukseen laskettaessa rahoitusta vuodelle 2018.

Johtuen rahoitustekijän kokonaisuuden huomattavista muutoksista, eli avoimen ammattikorkeakoulu-opetuksen kasvusta sekä erikoistumiskoulutusten että yhteistyösopimusten lisäämisestä tekijään, työryhmä ehdottaa, että

Tekijän rahoitusosuus nostetaan 4 %:sta 5 %:iin.

Ehdotettu rahoitusosuuden muutos perustuu erityisesti avoimen ammattikorkeakouluopetuksen kasvuun. Ehdotuksella huomioitaisiin osaltaan yhteistyösopimukseen pohjautuvien opintojen lisäämisen vaikutus tekijässä. Näin kasvaneista määristä huolimatta rahoituskannustavuus avoimen opintojen järjestämiseen sekä opintojen toteuttamiseen yhteistyössä vahvistuisi.

Ulkomaalaiset ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet ja työllistyneet

Sipilän hallituksen ohjelman mukaisesti hallitus on antanut eduskunnalle esityksen loka-kuussa 2015 lukuvuosimaksujen käyttöönotosta. Suomessa opiskelleiden kansainvälisten opiskelijoiden työllistymistä Suomeen edistetään ja suomen kielen osaamiseen panostetaan. Lisäksi hallitusohjelmassa todetaan, että Korkeakoulujen rahoitusmalleja kehitetään siten, että ne palkitsevat valmistumisen nopeudesta ja koulutuksen laadusta (mm. työllistymiskriteeri). Lukuvuosimaksujen tuotot jäävät korkeakoulujen käyttöön.

Työryhmä esittää, että

Ulkomaalaisten suorittamien ammattikorkeakoulututkintojen tekijä (1 /4 koulutuksen kansainvälisyydestä, jonka kokonaisuus on 3 %) poistetaan rahoitusmallista. Koulutuksen kansainvälisyyteen jäävän opiskelijavaihdon osuudeksi tulisi 2 % mallista.

Koulutuksen kansainvälisyydestä vapautuva osuus siirretään valmistuneiden työllisten tekijään, jonka painoarvoksi mallissa tulee 4 %.

Muutoksella vahvistetaan erityisesti työllisyyden painoarvoa mallin tekijöissä. Työllistymisen kautta kanavoitua rahoitusosuus kohdentuu myös osaltaan ulkomaalaisiin tutkinnon suorittaneisiin, jotka työllistyvät Suomeen.

Voimassa olevassa rahoitusmalleissa lasketaan suoritettuihin tutkintoihin kaikki kyseisessä korkeakoulussa suoritettut tutkinnot riippumatta siitä, mikä on tutkintojen rahoituslähde. Sama koskee lukuvuodessa vähintään 55 op suorittaneiden tutkinto-opiskelijoiden opintopisteitä. Ylivoimaisesti suurin osa koulutuksista rahoitetaan OKM:n jakamalla valtionrahoituksella, mutta tutkintojen joukossa on jonkin verran myös esimerkiksi ESR-varoin tai työvoimakoulutuksen varoin kokonaan tai osittain rahoitettujen koulutusten tuottamia tutkintoja. Tätä on pidetty rahoitusmallin kannalta tarkoituksenmukaisena mekanismina, sillä se kannustaa korkeakouluja hankkimaan osaltaan myös tutkintokoulutuksen rahoittamiseksi muuta rahoitusta. Työryhmä ei esitä tähän käytäntöön muutoksia, jolloin ulkomaalaisten suoritukset jäisivät edelleen osaksi kaikkia suoritettuja tutkintoja samoin kuin vähintään 55 opintopistettä suorittaneiden, työllistyneiden ja opiskelijapalautteen tekijöitäkin. Tällöin korkeakoulu saisi keräämiensä lukuvuosimaksujen lisäksi jatkossa valtionrahoitusta opetus- ja kulttuuriministeriön sekä korkeakoulun välisissä neuvotteluissa sovittuun tutkintotavoitteeseen saakka myös niistä tutkinnoista, joita se on myynyt EU/ETA-alueen ulkopuolisille opiskelijoille.

Esitettävä malli olisi hallituksen lukuvuosimaksuja koskevan esityksen mukainen siten, että lukuvuosimaksuista tuleva hyöty jätetään korkeakouluille. Maksutuotot olisivat korkeakouluille tulevaa lisärahoitusta, jolla pyritään muun muassa vieraskielisen koulutuksen laadun ja tukipalvelujen parantamiseen. Esitetty menettely rahoitusmallissa tukisi maksullisena koulutuksena toteutettavan koulutuksen toteuttamista.

Työryhmän näkemyksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön on tärkeää sopimuskaudella 2017–2020 seurata ja arvioida maksullisena tutkintokoulutuksena toteutettavien koulutusten vaikutuksia rahoitusmallin kannalta. Vaikutukset voivat liittyä korkeakoulujen toimintaan, rahoitukseen sekä myytävien tutkintojen volyymiin ja niistä kertyvään rahoitukseen.

Työllistymisen rahoitustekijän määräytymisperusteita ei esitetä muutettavaksi. Siihen sisältyy jatkossakin yrittäjiksi työllistyneiden henkilöiden määrän kertominen kahdella.

Opiskelijapalautejärjestelmän uudistaminen

Ammattikorkeakoulujen uudistettu opiskelijapalautekysely AVOP² on otettu käyttöön vuoden 2014 alusta alkaen. Ammattikorkeakoulujen opiskelijoilta kerättävä palaute on tärkeä osa ammattikorkeakoulujen opintojen sisältöjen, opintoprosessien, opinnäytetyöhön, työelämäyhteyksiin ja harjoitteluun liittyvää kehittämistä ja kehittämisen tietopohjaa. AVOP-kysely tarjoaa ammattikorkeakouluille tietoa omien opiskelijoidensa näkemyksistä ammattikorkeakoulujen toimintaan sekä vertailutietoa oman ammattikorkeakoulun toiminnasta suhteessa muihin ammattikorkeakouluihin. Kyselyn kysymyksiin vastaavat opiskelijat, jotka ovat suorittaneet tutkintoon kuuluvat opinnot. Käytännössä vastaaminen tapahtuu opiskelijan hakiessa tutkintotodistusta.

Työryhmä ehdottaa, että

Opiskelijapalautekyselyä koskevassa rahoitustekijässä siirrytään käyttämään uudistetusta opiskelijapalautekysely AVOP:sta saatavaa tietopohjaa.

Rahoitustekijä laskettaisiin siten, että kunkin vastaajan vastauspisteet lasketaan yhteen kyselyn asteikon 1–7 mukaisesti ja ammattikorkeakoulun rahoitusosuus muodostuu vastaajien yhteenlasketuista pisteistä asteikolla.

AVOP-kyselystä rahoitukseen vaikuttaviksi kysymyksiksi ehdotetaan valittavaksi rahoitustekijöiksi seuraavat opetuksen ja oppimisen, kansainvälisyyden, monikulttuurisuuden ja kieliopintojen työelämäyhteyksien ja -neuvonnan, harjoittelun, opinnäytetyön sekä opiskelijatytytyväisyyden kokonaisuuksiin liittyvät kysymykset:

- Opintojen sisältö
  - 14. Aikaisemmin tai muualla hankittu osaamiseni (AHOT) otettiin opinnoissani riittävästi huomioon.
  - 16. Opinnoissani ei juuri ollut turhia opintojaksoja, päällekkäisyyksiä tai toistoa.
  - 18. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelmani (HOPS) ohjasi ja edisti oppimistani
- Opintojen suunnittelu ja ohjaus
  - 20. Korkeakouluni opintojen tarjonta mahdollisti ympärivuotisen opiskelun
  - 22. Opintojen ohjaus oli tasokasta
- Opetus
  - 23. Opetus oli asiantuntevaa
  - 27. Opetusmenetelmät ja työskentelytavat olivat monipuolisia ja soveltuivat erilaisiin oppimistilanteisiin.
- Opiskelu
  - 31. Yhteistyö opettajien kanssa oli luontevaa
  - 33. Opettajat huomioivat opiskelijat tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti
- Oppimisympäristöt
  - 42. Opetus- ja opiskelutilat soveltuivat erilaisiin oppimistilanteisiin
  - 43. Opinnoissani hyödynnettiin hyvin verkko-oppimisen tarjoamia mahdollisuuksia
  - 44. Työelämää käytettiin monipuolisesti oppimisympäristönä

---

² AVOP-kyselyn kysymykset <https://wiki.eduuni.fi/display/CSCAVOP/AVOP-kysymykset>

- Opiskelun tukipalvelut
  - 47. Korkeakouluni käyttämät tietotekniikka- ja ohjelmistopalvelut olivat hyvät.
  - 48. Kirjasto- ja tietopalvelut tukivat oppimistani
  - 50. Sain riittävästi tietoa ja tukea tavoitteideni mukaiseen opintojen etenemiseen
- Palaute ja arviointi
  - 54. Opintosuorituksista saamani arvioinnit vastasivat osaamistani
  - 59. Sain riittävästi palautetta osaamiseni kehittymisestä
  - 60. Missä määrin opiskelijoiden palaute mielestäsi huomioitiin opintojen kehittämisessä?
- Kansainvälisyys, monikulttuurisuus ja kieliopinnot
  - 64. Tarjolla oli monipuolisesti myös vieraskielistä opetusta
  - 66. Korkeakoulussani oli hyvät mahdollisuudet suorittaa työharjoittelu ja/tai opiskelijavaihto ulkomailla.
- Työelämäyhteydet
  - 71. Valmistuneita ja työelämään jo siirtyneitä opiskelijoita (alumneja) hyödynnettiin onnistuneesti osana opintojani
  - 72. Minulle tarjottiin riittävästi mahdollisuuksia osallistua opintoihin, joissa työskenneltiin yhdessä työelämän kanssa
- Työelämäneuvonta
  - 74. Olen saanut opintojeni aikana riittävästi tukea urasuunnitteluun
- Harjoittelu
  - 79. Sain korkeakouluni edustajilta riittävästi tukea ja ohjausta harjoitteluun liittyen
  - 82. Harjoittelu vahvisti osaamistani
- Opinnäytetyö
  - 85. Sain korkeakouluni edustajilta riittävästi tukea ja ohjausta opinnäytetyössäni
  - 91. Opinnäytetyöni valmensi minua työelämän asiantuntijatehtäviin
- Opiskelutytytyväisyys
  - 131. Opintoni kokonaisuudessaan

Ehdotetut kysymykset kattavat monipuolisesti opiskelijan koko opintoajan opintojen sisältöihin, opintojen suunnitteluun ja organisointiin sekä työelämäyhteyteen ja harjoitteluun liittyviä kysymyksiä. Työryhmä on ehdotuksessaan huomioinut sen, että rahoitustekijöiksi valittujen kysymysten tulee olla sellaisia, joihin ammattikorkeakoulu voi oman toimintansa kehittämällä vaikuttaa.

Ehdotuksen mukainen laskentatapa vastaa sitä menetelmää, jolla rahoitus on laskettu rahoitusmallissa käytössä olevan OPALA-opiskelijapalautekyselyn laskentatapaa sillä erotuksella, että käytettävässä asteikossa huomioidaan AVOP-kyselyn aiemmasta OPALA-kyselystä eroava seitsenportainen asteikko. Ehdotetuista kysymyksistä 60 ja 131 eivät ole 7-portaisella asteikolla toteutettu, joka huomioitaisiin laskennassa siten, että vastaukset skaalataan asteikolle 1–7. Arene on kehittämässä jatkossa kyselyä siten, että myös näiden kysymysten vastausasteikko olisi jatkossa 1–7.

Laskettaessa rahoitusta vuodelle 2017 AVOP-kyselystä on käytettävissä vuoden 2015 tilastotiedot, joiden pohjalta rahoitus määräytyisi. Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen osalta vastaajat siirtyvät käyttämään kyselyä vuodesta 2016 alkaen, jolloin ylempien ammattikorkeakoulututkintojen suorittajien vastaukset vaikuttaisivat rahoitukseen vuoden

2018 rahoituksesta lähtien. Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen suorittajat eivät vastaa harjoitteluun koskeviin kysymyksiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseen esitetään listattavaksi kysymysten aihepiirit. Yksityiskohtaiset rahoituksen taustalla olevat väittämät sisältyvät opetus- ja kulttuuriministeriön tiedonkeruuhjeistukseen.

Kansainvälisen opiskelijavaihdon laskentakriteerin tarkistaminen

Opiskelijavaihtoa mitataan voimassa olevassa rahoitusmallissa siten, että yli 3 kuukauden mittaiseen vaihtoon lähteneiden opiskelijoiden ja vaihtoon tulleiden opiskelijoiden sekä vastaavasti kansainvälisten harjoittelujen määrät lasketaan yhteen. Näiden tekijöiden summa muodostaa ammattikorkeakoulun rahoitusosuuden kyseisestä tekijästä.

Työryhmä esittää, että

Lasketaan rahoitusmallitekijään ammattikorkeakoulun kansainväliseen opiskelijavaihtoon saapuneiden ja opiskelijavaihtoon lähteneiden tutkinto-opiskelijoiden lukumäärän sijaan vaihdoissa sekä kansainvälisessä harjoittelussa suoritettujen opintopisteiden yhteismäärä.

Tiedontuotannon nopeuttamiseksi opintopisteet lasketaan ajanjaksona kirjatusta opintopisteistä suorituspäivämäärän sijasta.

Opiskelijavaihdon osuudeksi rahoitusmallissa esitetään 2 %.

Muutos vahvistaa opiskelijavaihdon suunnitelmallisuuden ja tuloksellisuuden merkitystä rahoitusmallissa sekä painottaa tuloksia vaihtojen määrän sijaan. Opiskelijavaihdon osalta kriteeriin laskettaisiin korkeakoulun lähteneiden ja korkeakouluun saapuneiden opiskelijoiden vaihdossa suorittamat opintopisteet, kansainvälisen harjoittelun osalta kriteeriin sisältyisi Suomesta ulkomaille suuntautuneen harjoittelun opintopisteet.

Opiskelijaliikkuvuudesta tiedot opintopisteittäin ovat saatavissa vuodesta 2014 alkaen. Tästä johtuen vuoden 2017 rahoitus laskettaisiin käyttämällä vuoden 2014 ja 2015 tietoja ja vuoden 2018 rahoituksen laskennasta eteenpäin käyttämällä kolmen vuoden keskiarvoja rahoitusmallin peruseriaatteen mukaisesti. Harjoittelijaliikkuvuuden opintopisteet saadaan vuoden 2016 tiedoista lähtien, jolloin ne lisättäisiin osaksi rahoitusta laskettaessa rahoitusta vuodelle 2018 alkaen.

6.2 Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan osio

Ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehittämis- ja innovaatiotoiminta lisättiin osaksi rahoituksen kriteerejä vuoden 2014 alusta voimaan astuneessa rahoitusmallissa. Ammattikorkeakoululain mukaisesti ammattikorkeakoulujen tehtävänä on koulutuksen lisäksi harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa.

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusmittareiksi päätettiin tutkimus- ja kehittämistoiminnan ulkopuolinen rahoitus, suoritettujen ylempien ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärä, julkaisujen, julkisen taiteellisen ja taideteollisen tuotannon, audiovisuaalisten aineistojen sekä tieto- ja viestintätekniisten ohjelmien lukumäärä sekä kansainvälisen opettaja- tai asiantuntijavaihdon vuorokausien lukumäärä kalenterivuonna.

Ulkopuolinen rahoitus rahoituskriteerinä kuvaa ammattikorkeakoulun tki-toiminnan yhteistyötä erityisesti ammattikorkeakoulun toiminta-alueen työ- ja elinkeinoelämän

kanssa. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto on työelämälähtöinen tutkinto, jonka edellytyksenä on aiempi työkokemus ennen opintojen aloittamista. Tutkinto antaa opiskelijalle mm. työelämän kehittämiseen vaativissa tehtävissä edellytettävät tiedot ja se toteutetaan usein erilaisiin tki-projekteihin kytkettynä. Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ja ylempien ammattikorkeakoulututkintojen opiskelijat otetaan oman tki-toiminnassa olevan tekijänsä lisäksi huomioon rahoitusmallissa myös opiskelijapalautteessa sekä kansainvälisessä opiskelija- ja harjoittelijaliikkuvuudessa.

Ammattikorkeakoulujen julkaisu-toiminnalla on myös selvä ja vahva yhteys tki-toimintaan, ammattikorkeakouluissa julkaistaan paljon mm. työelämän ja ammattiosaamisen kehittämiseen perustuvia julkaisuja. Henkilöstön kansainvälinen liikkuvuus on osa kansainvälisyyden kuvaamista ja henkilöstön tki-toiminnan osaamisen kehittämistä.

Työryhmä ei esitä muutoksia tki-toiminnan kokonaisuuteen rahoitusmallista. Osion rahoituskriteereistä ulkopuolisen rahoituksen, ylempien ammattikorkeakoulututkintojen, julkaisujen, julkisen taiteellisen ja taideteollisen tuotannon, audiovisuaalisten aineistojen sekä tieto- ja viestintätekniisten ohjelmien lukumäärän rahoitustekijöihin ei esitetä muutoksia. Muutoksia esitetään henkilöstön kansainvälisen liikkuvuuden tekijöihin.

Henkilöstön kansainvälinen liikkuvuus

Voimassa olevassa rahoitusmallissa henkilöstön liikkuvuus lasketaan siten, että siinä huomioidaan yli 5 vrk kestävät opetus- ja tki-henkilöstön vierailut kotimaisesta korkeakoulusta ulkomaille tai vastaavan pituiset vierailut ulkomailta kotimaiseen korkeakouluun. Kriteerin ongelmallisuus on ilmennyt mm. rahoitusmallin kehittämiseen liittyvissä keskustelutilaisuuksissa.

Kriteeriin sisältyvää 5 vrk rajaa on pidetty keinotekoisena ja liian pitkänä käytännön vaikuttavien vierailujen kannalta. Hyvin huomattavaa opetuksen ja tki-toiminnan yhteistyötä tehdään selvästi tätä lyhyempien vierailujen puitteissa. Lisäksi kriteerin tarkastelussa on otettu huomioon se näkökulma, että joissain tilanteissa vierailun kesto on rahoituskansallista syistä esitetty kannattavaksi pidentää johtuen rahoituksessa käytetystä rajasta.

Työryhmä esittää, että

Rahoituksen laskennassa henkilöstöliikkuvuus pisteytetään jakson keston mukaisesti piste päivästä -periaatteella

Indikaattorin laskenta muutetaan siten, että siihen sisällytetään kaikki yli yhden vuorokauden liikkuvuusjaksot (Suomesta ja Suomeen) entisen viiden vuorokauden rajan sijaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tarkentaa tilastotiedonkeruun ohjeissa henkilöstöliikkuvuustiedonkeruun määritelmää siten, että se ei jatkossa kata työhyvinvointi- tai vastaavia yksikön matkoja vaan perusteena on opetus- ja tki-toiminnassa tehtävä toiminnallinen yhteistyö.

Laskettaessa rahoitusta vuodelle 2017 käytetään tilastovuosien 2013–2015 tietoja. Tietoja henkilöstöliikkuvuudesta ei voida kerätä muutetulla tavalla vielä tilastovuodelta 2015 johtuen siitä, että kaikilla ammattikorkeakouluilla ei ole valmiutta tiedon tuottamiseen kuluvalta vuodelta. Tästä johtuen työryhmän esittää, että tiedot laskettaisiin vuoden 2017 rahoitusta laskettaessa lähinnä vastaavalla tavalla hyödyntäen yli 5 vrk liikkuvuusjaksoja ja niiden yhden desimaalin keskiarvotarkkuudella kerättyjä tietoja liikkuvuuden kestosta. Vuoden 2018 rahoitusta laskettaessa hyödynnettäisiin tilastovuoden 2016 tietoja ehdotetulla tavalla laskettuna.

6.3 Muut koulutus-, tutkimus- ja kehittämisspolitiikan tavoitteet

Strategiarahoituksen lähtökohtana on ammattikorkeakoulujen oma strategiatyö. Ammattikorkeakoulujen strategioissa tulee ottaa huomioon valtakunnallisen korkeakoulupolitiikan tavoitteet ml. korkeakoulujen keskinäisen sekä korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten välisen yhteistyön edistäminen. Strategiarahoitus sovitaan ministeriön ja ammattikorkeakoulun välisessä neuvottelussa ottaen huomioon ministeriölle toimitetut tiedot ammattikorkeakoulun toiminnasta ja keskeisistä strategisista päätöksistä toiminnan kehittämiseksi ja rakenteiden uudistamiseksi.

Strategiarahoituksen suuntaamisessa tärkeää on pitkäjänteisyys sekä rahoituksen periaatteiden läpinäkyvyys ja avoimuus. Sopimusten rakennetta ja sisältöä kehittämällä voidaan vaikuttaa myös strategiarahoituksen tietoperustan lisäämiseen.

Vaikka rahoitus kohdistuu ammattikorkeakoululle kokonaisuutena, on rahoituksen jakautumisessa välttämätöntä ottaa alakohtaisia erityistarpeita huomioon. Nykyiset alakohtaiset kustannuskertoimet pohjautuvat historiatietoon, joka on kehittynyt valtionosuusjärjestelmän aikana. Selkeämpi ja läpinäkyvämpi tapa ottaa alakohtaiset erityispiirteet huomioon on määritellä alakohtaisen rahoituksen perusteet. Tällaisiksi perusteiksi voidaan määritellä harvinaisuus ja poikkeuksellisen kalliit kustannukset sekä koulutuksen ylläpitämiseen nykymuodossaan liittyvä erityinen yhteiskuntapoliittinen vastuu. Kyseeseen tulevien koulutusten määrän tulee olla hyvin rajattu.

Strategiarahoituksesta jätetään osa jakamatta ammattikorkeakoulujen ja opetus- ja kulttuuriministeriön välisissä neuvotteluissa. Tällä rahoituksella voidaan – erityisesti sopimuskauden välisivuosina, jolloin ei käydä sopimusneuvotteluja – tukea ammattikorkeakouluja esimerkiksi rakenteellisen kehittämisen ratkaisuihin tai koulutus- ja tutkimuspolitiikasta nousevien toimenpiteiden toteuttamisessa. Strategiarahoitus tai siitä opetus- ja kulttuuriministeriön käyttöön jäävä osuus ei ole kuitenkaan yksittäisiin hankkeisiin osoitettavaa rahoitusta.

Korkeakoulut raportoivat toiminnastaan tilinpäätöksessä ja siihen kuuluvassa toimintakertomuksessa sekä vuosittaisessa erillisraportissa sopimuksen tavoitteiden ja korkeakoulun strategian toteuttamisen keskeisten toimenpiteiden toteutumisesta. Korkeakoulujen tulee myös perustella mahdolliset poikkeamat sovittujen tavoitteiden toteutumisessa tai toimenpiteiden ajoituksessa. Rahoituksen käytöstä raportoidaan ammattikorkeakoulujen taloushallinnon koodiston mukaisesti. Ammattikorkeakoulujen tulee myös informoida ennakoivasti, vuosiraportoinnin ulkopuolella ministeriötä rakenteellisista uudistuksista, joilla on merkittäviä henkilöstövaikutuksia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö varmistaa sopimuskauden aikana vuosittain, että korkeakoulu on käynnistänyt tai edennyt sopimuksen mukaisissa toimenpiteissä. Mahdollisissa ongelmatilanteissa OKM käy vuosittain alkusyksystä tarkentavan keskustelun korkeakoulun kanssa aiemmin päätetyn strategiarahoituksen tason tarkistamiseksi.

Työryhmä esittää, että:

Muiden koulutus-, tutkimus- ja kehittämisspolitiikan perusteella jaettava rahoitusosuus on 6 % perusrahoituksesta. Tästä rahoituksesta ammattikorkeakoulujen strategisen rahoituksen osuus on 5 % ja alakohtaisen rahoituksen osuus 1 %.

Strategisen rahoituksen lähtökohtana on ammattikorkeakoulujen oma strategiatyö, jossa tulee ottaa huomioon valtakunnallisen korkeakoulupolitiikan tavoitteet. Strategiaperusteisesta rahoitusosuudesta sovitaan opetus- ja kulttuuriministeriön ja ammattikorkeakoulujen välillä.

Nykyisistä alakohtaisista kertoimista luovutaan. Alakohtaisuus huomioidaan osana muita koulutus-, tutkimus- ja kehittämissä politiikan tavoitteita. Rahoitus laskettaisiin vuosittain. Perusteena ovat koulutuksen harvinaisuus, poikkeuksellisen kalliit kustannukset sekä koulutuksen ylläpitämiseen nykymuodossaan liittyvä erityinen yhteiskuntapoliittinen vastuu.

Strategiarahoituksesta jätetään osa jakamatta sopimusneuvotteluissa. Tällä rahoituksella tuetaan ammattikorkeakouluja esimerkiksi rakenteellisen kehittämisen ratkaisuihin tai koulutus- ja tutkimuspolitiikasta sopimuskaudella nousevien toimenpiteiden toteuttamisessa.

Alakohtainen tekijä jaettaisiin seuraavien tutkintojen tutkintototeumien perusteella:

- Humanistisen alan amk-tutkinto ja vastaava yamk-tutkinto
  - Tulkki
  - Yhteisöpedagogi
- Kulttuurialan amk-tutkinto ja vastaava yamk-tutkinto
  - Kuvataiteilija
  - Konservaattori
  - Musiikkipedagogi
  - Muusikko
  - Tanssinopettaja
- Merenkulun amk-tutkinto ja vastaava yamk-tutkinto
  - Merikapteeni
- Tekniikan alan amk-tutkinto ja vastaava yamk-tutkinto
  - Palo- ja pelastusala

6.4 Rahoitusmallin kokonaisuus vuodesta 2017 alkaen

Työryhmän edellä esittämien muutosehdotusten jälkeen ehdotus rahoitusmalliksi muodostaa kokonaisuuden, joka tukee työryhmätyölle asetettuja tavoitteita toiminnan laadun, vaikuttavuuden ja tuottavuuden vahvistamisesta. Rahoitusmalli turvaa pitkäjänteisen kehittämisen mahdollisuudet ja kannustaa profiloitumaan sekä kehittämään laatua ja toimimaan tuottavasti ja taloudellisesti. Työryhmän ehdotus rahoitusmallin tarkastamiseksi vuodesta 2017 alkaen vahvistaa valtakunnallisia korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita sekä ammattikorkeakoulusektorin profiilia suomalaisessa korkeakoulujärjestelmässä. Samalla se pyrkii kannustamaan uusimuotoisia ammattikorkeakouluja strategiseen kehittämiseen.

Rahoitusmallin voimaantuloon esitetään siirtymäkautta johtuen useiden malliin yhtäaikaaisesti toteutettavien muutosten vaikutuksesta yksittäisten ammattikorkeakoulujen rahoitukseen. Arvioitu mallin voimaantulosta johtuva muutos nykyisillä toteumilla vuosien 2017 rahoitustasossa vaihtelee ammattikorkeakouluittain -7 % ja 8 % välillä. Arviota on pidettävä suuntaa-antavana johtuen laskentavuosille tulevasta rahoitustekijöiden toteumien kehittymisestä ja siitä, että mallin uudistamiseen liittyvien tutkintototeumaleikkurien sekä joidenkin rahoitustekijöiden kuten erikoistumiskoulutusten osuutta ei voida vielä tässä vaiheessa luotettavasti arvioida.

Kuvio. Ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli vuodesta 2017 alkaen

Työryhmä ehdottaa, että:

Laskettaessa vuosien 2017 ja 2018 rahoitusta yksittäisen ammattikorkeakoulun koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan sekä alakohtaisen tekijän osuuksien mukainen laskennallinen rahoitus ei voi laskea enempää kuin -3 % tai nousta enempää kuin 5 % edellisen vuoden vastaavan rahoituksen tasoon muutetusta määrästä.

Siirtymäkauden rajauksella varmistetaan kaikkien ammattikorkeakoulujen toimintaedellytysten säilyminen mallin muuttuessa sekä taataan riittävästi aikaa muutoksiin varautumiseen. Rajauksen laskennassa ei huomioitaisi strategisen rahoituksen osuutta. Rajaus laskettaisiin siten, että vertailuvuosien laskennallisilla kriteereillä määräytyvän rahoituksen kokonaistaso suhteutettaisiin samalla tasolle ennen rajoituksen laskentaa. Esimerkiksi laskettaessa vuoden 2017 rahoitusta laskennallisen rahoituksen osuus olisi työryhmän ehdotuksen mukaan strategisen rahoitusosuuden kasvattamisesta johtuen pienempi kuin vuonna 2016 voimassa olevassa mallissa. Tällöin laskettaessa siirtymäkauden rajausta -3 % / +5 % -periaatteella vuoden 2016 laskennallinen rahoitus suhteutettaisiin ensin vuoden 2017 laskennallisen rahoituksen kokonaistasoon ja ammattikorkeakoulukohtainen rahoitustason muutoksen rajaus laskettaisiin tämän jälkeen. Mekanismi ottaisi laskennallisten osuuksien muutoksen lisäksi huomioon tarvittaessa myös mahdolliset kokonaisrahoitustasossa tapahtuvat muutokset.

Rahoitusmalliin liittyen tiedonkeruiden sekä muiden korkeakouluilta kerättävien tietojen määritelmät ovat saatavissa opetus- ja kulttuuriministeriön tiedonkeruun käsikirjasta osoitteesta: <https://confluence.csc.fi/display/suorat/AMK-kasikirja>.

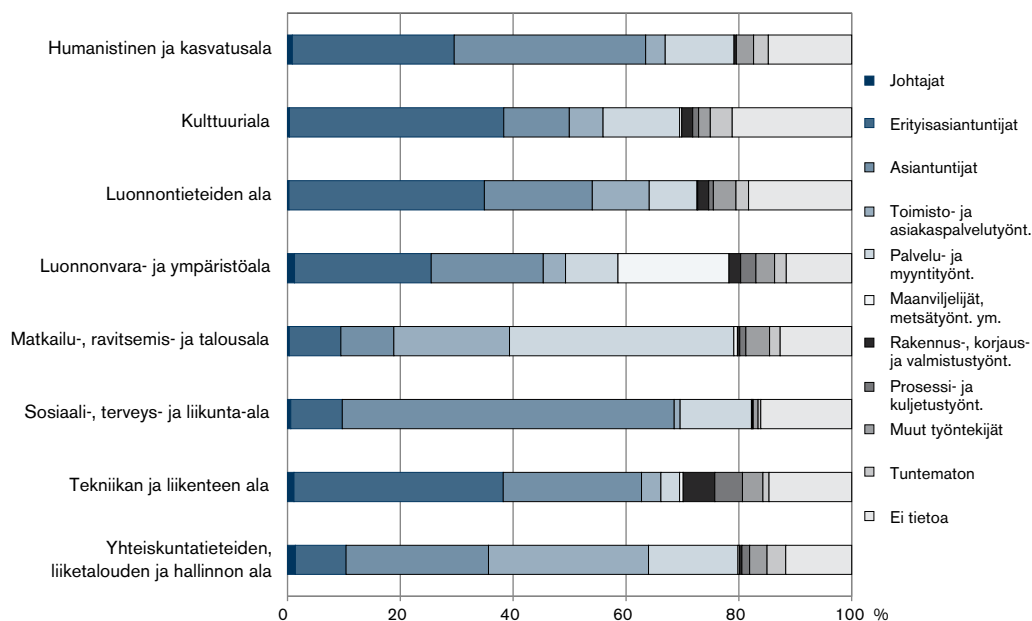
7 Rahoitusmallin pidemmän aikavälin kehittämisehdotuksia

Laadullinen työllistyminen

Työryhmä pohti työnsä aikana mahdollisuuksia laadullisen työllistymisen lisäämistä osaksi rahoitusmallia. Nykyinen rahoitusmallin työllistymistekijä (3 %) tilastoi työllistymisen valmistumista seuraavan vuoden lopun tilanteen mukaan. Tekijä perustuu Tilastokeskuksen tilastointiin. Nykyinen tekijä ei erottele lainkaan työllistymisen laatua esimerkiksi asiantuntijatehtäviin tai valmistuneen näkökulmaa siitä, vastaako hänen työnsä koulutustaan.

Työryhmä tarkasteli työssään eri kehittämismahdollisuuksia laadullisen työllistymisen osalta. Nykytarkastelun vaihtoehtoina olisi haarukoida laadullista työllistymistä ainakin Tilastokeskuksen ammattiasematarkastelun ja palkkaustietojen perusteella sekä tai kehittää kyselyihin perustuvaa uraseurantaa kattamaan kaikki ammattikorkeakoulut.

Valmistuneiden palkkatasot vaihtelevat huomattavasti ja erityisesti palkkatason alakohtainen vaihtelu on suurta. Myös alueellista vaihtelua palkkatasoissa voi joillain aloilla esiintyä. Ammattikorkeakoulut eivät käytännössä voi myöskään juuri vaikuttaa siihen, millaiseksi alan yleinen palkkataso on muodostunut. Näistä syistä johtuen valmistuneiden palkkatasoa ei voi pitää tarkoituksenmukaisena rahoitusmittarina työllistymisen laadullisen ulottuvuuden tarkastelussa.

Kuvio. Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden 2010 sijoittuminen työelämään (2011)

Työryhmä tarkasteli Tilastokeskuksen laatimaa ammattiasematarkastelua. Ammattiasematarkastelussa Tilastokeskus luokittelee työlliset henkilöiden ammattinimikkeisiin perustuen useisiin luokkiin.

Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden tyypillisin sijoittuminen on asiantuntijataholle. Useimmilla aloilla suurin osa sijoittuu asiantuntijoiksi tai erityisasiantuntijoiksi. Tästä näkökulmasta ammattiasematarkastelu tarjoaa mahdollisuuden seurata työllistymistä eritasoisin tehtäviin. Ammattiasematarkastelu pohjautuu työnimikkeisiin, joiden perusteella on tarkasteltu työn luonnetta. Tämä tuottaa tarkasteluun epävarmuustekijän, mistä osaltaan kertoo se, että noin 17 % kaikista työllistyneistä tutkinnon suorittaneista sijoittuu luokkaan ”ei tietoa” tai tuntematon, mikä tarkoittaa sitä, että näitä nimikkeitä ei ole tällä perusteella pystytty sijoittamaan lainkaan luokittelun eri tasoille. Kulttuurialalla osuus on yli 20 %.

Alakohtaiset vaihtelut ovat erittäin suuria. Luonnontieteiden, kulttuurialan, humanistisen ja kasvatustieteiden sekä tekniikan ja liikenteen alalla tyypillisin sijoittuminen on erityisasiantuntijatehtäviin kun puolestaan osuus yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla, sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla sekä matkailu-, ravitsemus- ja talousalalla on pieni. Osalla aloista huomattavasti työllistyneitä on sijoittunut toimisto- ja asiakaspalvelutehtäviin tai palvelu- ja myyntityön tehtäviin.

Myös ammattikorkeakoulukohtaiset vaihtelut ovat merkittäviä mm. alarakenteesta riippuen. Alarakenne ei ole ammattikorkeakoulun omassa päätösvallassa oleva asia vaan sitä säädellään valtioneuvoston päätöksin.

Näillä edellytyksillä rahoitusmallitekijän rakentaminen ammattiasematarkastelun pohjalta ei ole työryhmän näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaista. Ammattiasematarkastelu tarjoaa kuitenkin tarpeellisen seurantakohteen ammattikorkeakoulusta valmistuneiden ja työllistyneiden sijoittumiseen sijoittumiselle.

Yliopistosektorilla toimii Aarresaari-verkosto, joka on Suomen akateemisten rekryointipalvelujen muodostama verkosto, johon kuuluvat yliopistojen ura- ja rekryointipalvelut. Yliopistot seuraavat akateemisten työllistymisen laatuun ja tarkoituksenmukaisuuteen liittyviä tekijöitä uraseurantakyselyillä, joiden kohteina ovat noin viisi vuotta aiemmin valmistuneet ylemmän sekä päättävän alemman yliopistotutkinnon suorittaneet. Uraseurantakyselyt toteutetaan yliopistojen valtakunnallisena yhteistyönä. Ammattikorkeakoulusektorilla vastaavaa yhteistä järjestelmää ei ole, mutta osa ammattikorkeakouluista on mukana hankkeessa, joka kehittää vastaavankaltaista seurantamekanismia.

Työryhmä piti parhaimpana vaihtoehtona uraseurannan tilastoinnin kehittämistä. Työryhmä ehdottaa, että

Ammattikorkeakoulut kehittävät uraseurantaan liittyvän tiedonkeruun kattavuutta siten, että valmistuneilta kerättävät työllistymiseen liittyvät, kaikki ammattikorkeakoulut kattavat tiedot ovat käytettävissä tätä seuraavalle vuodelle 2021 alkavalle sopimuskaudelle. Tässä yhteydessä selvitetään mahdollisuudet hyödyntää yliopistosektorilla käytössä olevasta aarresaari-verkoston työstä ja kehittämisestä saadut kokemukset.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Indikaattoripohjainen rahoitusmalli on vahvasti taaksepäin katsova: laskentakriteerit, kuten julkaisut ja tutkimukset kertovat menneen työn tasosta. Rahoituksen kokonaisuudessa on tärkeä katsoa myös suunnitelmia ja tulevaisuuden näkymiä. Rahoitusmallissa strategiarahoitusosuus sisältää eteenpäin suuntautuvaa ainesta. Koulutuksen ja tutkimuksen

vaikuttavuuden arviointi rahoitusmallissa on varsin vaikeaa. Asian merkityksen takia on kuitenkin syytä jatkaa eri vaihtoehtojen selvittämistä ja olemassa olevien instrumenttien kehittämistä.

Esimerkkeinä muiden maiden käytännöistä voidaan mainita Ison-Britannian REF-prosessi. Siinä käytetään menettelyä, jossa yliopistolliset laitokset laativat lyhyet kuvaukset tärkeintä pitämistään vaikuttavuustavoista ja -esimerkeistä. Materiaalin laatiminen on aikaa vievää ja kallista, mutta toisaalta se antaa mittavan tietopohjan ja toimii myös omaehtoisen kehittämisen työkaluna. Suomessa vaikuttavuutta on arvioitu lähinnä korkeakoulujen itse käynnistämässä prosesseissa sekä yliopistojen osalta Suomen Akatemian alakohtaisissa arvioinneissa. Vertaisarvioinnilla voidaan saada näkemystä nykytoiminnan laadusta ja arvioida tulevaisuuden suunnitelmia. Vertaisarviointia käytetään profiloitumisen vahvistamisessa Suomen Akatemian rahoituksen jakamisessa.

Unifi ja Arene ovat sopineet käynnistävänsä yhteistyössä hankkeen, jonka avulla korkeakoulujen yhteiskunnallisen vaikuttavuus tuodaan toisaalta näkyvämmäksi esimerkiksi perustehtävien toteuttamisen kautta ja toisaalta jolla yhteiskunnallinen vaikuttavuus toimisi tehokkaammin osana korkeakoulun omaa strategista johtamista ja toimeenpanoa.

Lähteet

- EUA 2013. Designing strategies for efficient funding of higher education in Europe, EUA 2013
- EUA 2014. EUA Public Funding Observatory 2014
- European Commission/EACEA/Eurydice, 2015. The European Higher Education Area in 2015: Bologna Process Implementation Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Det Kongelige Kunnskapsdepartement 2015. Konsentrasjon for kvalitet. Strukturreform i universitets- og høyskolesektoren. Meld. St. 18 (2014–2015) Melding til Stortinget.
- NCHEMS 2013. Dennis P. Jones. Outcomes-Based Funding: The Wave of Implementation. National Centre for Higher Education Management Systems 2013.
- NCL 2015. Performance Based-Funding for Higher Education. National Conference of State Legislatures. <http://www.ncsl.org/research/education/performance-funding.aspx>
- OKM 2015a. Suomi osaamisen kasvu-uralle. Ehdotus tutkintotavoitteista 2020-luvulle. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:14
- OKM 2015b. Göran Melin, Frank Zuijdam, Barbara Good, Jelena Angelis, Johanna Enberg, Derek Jan Fikkers, Jaana Puukka*, AnnaKarin Swenning, Kristel Kosk, Jesse Lastunen, Stijn Zegel. Towards a future proof system for higher education and research in Finland. Publications of the Ministry on Education and Culture, Finland 2015:11
- Valtiovarainministeriö, Taloudellinen katsaus kesä 2015. Valtiovarainministeriön julkaisu 24a/2015.

Asetusehdotukset

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti
muutetaan ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen (1129/2014)
12–14 § seuraavasti:

12 §

Rahoitusperusteiden keskinäinen jakautuminen

Ammattikorkeakoululain 43 §:n 3 momentissa tarkoitettusta perusrahoituksesta 94 prosenttia määräytyy toiminnan laadun, vaikuttavuuden ja laajuuden perusteella ja 6 prosenttia muiden koulutuspolitiikan ja tutkimus- ja kehittämisspolitiikan tavoitteiden perusteella.

Toiminnan laadun, vaikuttavuuden ja laajuuden perusteella määräytyvä osuus rahoituksesta jakaantuu koulutuksen perusteella määräytyvään rahoitusosuuteen, joka on 79 prosenttia koko perusrahoituksesta sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan perustella määräytyvään rahoitusosuuteen, joka on 15 prosenttia koko perusrahoituksesta.

Muiden koulutuspolitiikan ja tutkimus- ja kehittämisspolitiikan tavoitteiden perusteella määräytyvä osuus rahoituksesta jakaantuu strategiaperusteiseen rahoitusosuuteen, joka on 5 prosenttia koko perusrahoituksesta ja alakohtaiseen rahoitusosuuteen, joka on 1 prosenttia koko perusrahoituksesta.

13 §

Koulutuksen ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusperusteet

Koulutuksen perusteella määräytyvä rahoitusosuus perustuu suoritettuihin ammattikorkeakoulututkintoihin, opintopisteisiin ja ammatillisiin opettajankoulutusopintoihin, opiskelijapalautteeseen, kansainväliseen opiskelijaliikkuvuuteen sekä ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työllisten määrään.

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan perusteella määräytyvä rahoitusosuus perustuu julkaisuihin, suoritettuihin ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin, henkilöstön kansainväliseen liikkuvuuteen sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan ulkopuoliseen rahoitukseen.

14 §

Muihin koulutuspolitiikan ja tutkimus- ja kehittämisspolitiikan tavoitteisiin pohjautuva rahoitus

Strategiaperusteinen rahoitusosuus perustuu kansallisiin korkeakoulu- ja tutkimuspolitiikan tavoitteisiin sekä näihin kytkeytyviin ammattikorkeakoulujen keskeisiin strategisiin

päätöksiin rakenteiden ja toimintatapojen uudistamiseksi sekä tehtävän, profiilin ja vahvuusalojen tukemiseksi ja uudistamiseksi. Strategiaperusteisesta rahoitusosuudesta sovitaan opetus- ja kulttuuriministeriön ja ammattikorkeakoulujen välillä.

Alakohtainen rahoitusosuus perustuu erityistarpeisiin, jotka koskevat seuraavia tutkintoja ja niihin liitettäviä tutkintonimikkeitä:

- 1 Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto
  - a tulkki (amk)
  - b yhteisöpedagogi (amk)

- 2 Kulttuurialan ammattikorkeakoulututkinto
  - a konservaattori (amk)
  - b kuvataiteilija (amk)
  - c musiikkipedagogi (amk)
  - d muusikko (amk)
  - e tanssinopettaja (amk)

- 3 Merenkulun ammattikorkeakoulututkinto
  - a merikapteeni (amk)

- 4 Tekniikan ammattikorkeakoulututkinto
  - a insinööri (amk), palo- ja pelastusala

- 5 Humanistisen alan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
  - a tulkki (ylempi amk)
  - b yhteisöpedagogi (ylempi amk)

- 6 Kulttuurialan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
  - a konservaattori (ylempi amk)
  - b kuvataiteilija (ylempi amk)
  - c musiikkipedagogi (ylempi amk)
  - d muusikko (ylempi amk)
  - e tanssinopettaja (ylempi amk)

- 7 Merenkulun ylempi ammattikorkeakoulututkinto
  - a merikapteeni (ylempi amk)

- 8 Tekniikan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
  - b insinööri (ylempi amk), palo- ja pelastusala

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017. Asetusta sovelletaan ensimmäisen kerran myönnettäessä rahoitusta vuodelle 2017.

**Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus
ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen laskentakriteereistä**

Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen mukaisesti säädetään ammattikorkeakoululain 43 §:n 6 momentin nojalla:

1 §

Koulutuksen rahoitusosuuden laskentakriteerit

Ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen (1129/2014) 13 §:n 1 momentin mukainen koulutuksen rahoitusosuus perustuu seuraaviin laskentakriteereihin:

- 1 ammattikorkeakoulussa kalenterivuonna suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärä enintään sopimuskaudelle asetettuun koulutusalaryhmittäiseen tavoitteeseen saakka;
- 2 lukuvuodessa vähintään 55 opintopistettä suorittaneiden ammattikorkeakoulututkintoa opiskelevien lukumäärä;
- 3 kalenterivuonna avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa, erillisinä opintoina, maahanmuuttajien valmentavassa koulutuksessa, korkeakoulujen välisten yhteistyösopimusten perusteella ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettujen opintopisteiden yhteenlaskettu määrä lukuun ottamatta asianomaisen ammattikorkeakoulun tutkinto-opiskelijoiden ja ulkomaisten vaihto-opiskelijoiden avoimena ammattikorkeakouluopetuksena tai erillisinä opintoina suorittamia opintopisteitä;
- 4 ammattikorkeakoulussa ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työllisten määrä Suomessa kalenterivuosittain, vuosi tutkinnon suorittamisen jälkeen;
- 5 valtakunnallisen opiskelijapalautekyselyn vastausten tuottamien pisteiden yhteenlaskettu määrä kalenterivuonna;
- 6 ammattikorkeakoulun tutkinto-opiskelijoiden ulkomaisessa opiskelija- ja harjoittelijavaihdossa ja ulkomaisten vaihto-opiskelijoiden ammattikorkeakoulussa kalenterivuonna suorittamat opintopisteet;
- 7 ammatillisessa opettajankoulutuksessa kalenterivuonna ammatillisen opettajankoulutuksen opintokokonaisuuden suorittaneiden lukumäärä.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut koulutusalaryhmät ovat kansainväliseen koulutusluokitukseen (ISCED) perustuen

- 1 kasvatusalat, taiteet ja kulttuurialat sekä yhteiskuntatieteet;
- 2 humanistiset alat, lääketieteet sekä terveys- ja hyvinvointialat;
- 3 liiketalous, hallinto- ja oikeustieteet sekä palvelualat;
- 4 luonnontieteet, tietojenkäsittely ja tietoliikenne, tekniikan alat sekä maatalous- ja metsätieteelliset alat.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua lukumäärää laskettaessa otetaan keväällä opintonsa aloittaneiden ja tällöin vähintään 27 opintopistettä suorittaneiden määrä huomioon kahdella jaettuna. Lisäksi laskennassa otetaan huomioon aiempina lukuvuosina suoritettujen opintopisteiden määrä, joka ylittää 55 opintopistettä lukuvuodessa tai keväällä aloittaneiden osalta 27 opintopistettä ensimmäisenä lukukautena. Opintopisteet otetaan

huomioon suorituspäivän mukaan tai hyväksiluetun opintosuorituksen osalta hyväksilukemispäivän mukaan.

Edellä 1 momentin 4 kohdan mukaisessa työllisten määrän laskennassa yrittäjiksi työllistyneiden määrä kerrotaan kahdella.

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetussa opiskelijapalautekyselyssä opiskelijat, jotka ovat suorittaneet tutkintoon kuuluvat opinnot vastaavat väittämiin, joiden aiheet liittyvät opetukseen ja oppimiseen, kansainvälisyyteen, työelämäyhteyksiin, opinnäytetyöhön sekä opiskelutyytyväisyyteen. Ammattikorkeakoulututkinto-opiskelijat vastaavat lisäksi harjoittelua koskeviin väittämiin. Väittämiin annetut vastaukset pisteytetään asteikolla 1–7.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen laskentakriteereiden keskinäiset painotukset määräytyvät liitteen 1 kohdan mukaisesti.

2§

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusosuuden laskentakriteerit

Ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen 13 §:n 2 momentin mukainen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusosuus perustuu seuraaviin laskentakriteereihin:

- 1 tutkimus- ja kehittämistoiminnan ulkopuolinen rahoitus, Tilastokeskuksen keräämän tiedon ja sen tekemän ulkopuolisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan määritelmän mukaan;
- 2 ammattikorkeakoulussa kalenterivuonna suoritettujen ylempien ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärä;
- 3 julkaisujen, julkisen taiteellisen ja taideteollisen tuotannon, audiovisuaalisten aineistojen sekä tieto- ja viestintätekniisten ohjelmien lukumäärä;
- 4 kansainvälisen opettaja- tai asiantuntijavaihdon vuorokausien lukumäärä kalenterivuonna.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa julkaisulla tarkoitetaan tutkimustyöhön perustuvaa julkaisua, jonka tekijä on palvelussuhteessa ammattikorkeakouluun tai kuuluu muutoin ammattikorkeakouluyhteisöön taikka jonka tekemisen ammattikorkeakoulu on toiminnallaan mahdollistanut ja joka kuuluu seuraaviin opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja koskevan tiedonkeruun luokkien mukaisiin julkaisutyyppeihin:

- 1 vertaisarvioidut tieteelliset artikkelit (A)
- 2 vertaisarvioimattomat tieteelliset kirjoitukset (B)
- 3 Tieteelliset kirjat (monografiat) (C)
- 4 Ammattiyhteisölle suunnatut julkaisut (D)
- 5 Suurelle yleisölle suunnatut julkaisut (E)
- 6 Julkinen taiteellinen ja taideteollinen toiminta (F)
- 7 Audiovisuaaliset aineistot ja tieto- ja viestintätekniiset ohjelmat (I)

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen laskentakriteereiden keskinäiset painotukset määräytyvät liitteen 2 kohdan mukaisesti.

3 §

Alakohtaisen rahoitusosuuden laskentakriteerit

Ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen 14 §:n 2 momentin mukaista alakohtaista rahoitusosuutta saavat ne ammattikorkeakoulut, joissa voi suorittaa yhtä tai useampaa säännöksessä mainittua tutkintoa ja siihen liitettävää tutkintonimikettä. Rahoitusosuus perustuu kalenterivuonna suoritettujen tutkintojen määrään.

4 §

Laskentakriteerien mukaisten tietojen päivittäminen

Edellä 1–3 §:n mukaisen rahoitusosuuden laskennassa käytetään kolmen viimeisimmän käytettävissä olevan vuoden laskentaperusteiden keskiarvoa ja kohdennus ammattikorkeakoulujen välillä tehdään suoraan laskentakriteerin mukaisessa suhteessa.

5 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017. Asetusta sovelletaan ensimmäisen kerran myönnettäessä rahoitusta vuodelle 2017.

Tällä asetuksella kumotaan ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen laskentakriteereistä annettu opetus- ja kulttuuriministeriön asetus (1457/2014).

Sen estämättä, mitä 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetään, vuoden 2017 rahoitusta laskettaessa otetaan huomioon vähintään viiden päivän pituisten kansainvälisten opettaja- ja asiantuntijavaihtojen kesto.

Sen estämättä, mitä tässä asetuksessa säädetään, vuosien 2017 ja 2018 rahoitusta laskettaessa ammattikorkeakoulun rahoitus, joka ei sisällä strategiaperusteista rahoitusosuutta, voi vähentyä yhteensä enintään 3 prosenttia ja kasvaa yhteensä enintään 5 prosenttia edellisen vuoden vastaavan rahoituksen tasoon muutetusta määrästä.

Liite

1. Koulutuksen rahoitusosuuden laskentakriteereiden painotukset

Laskentakriteeri	Painotus
1. Ammattikorkeakoulussa suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärä	40
2. Vähintään 55 opintopistettä suorittaneiden ammattikorkeakoulututkintoa opiskelevien lukumäärä	23
3. Avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa, erillisinä opintoina, maahanmuuttajien valmentavassa koulutuksessa, korkeakoulujen välisten yhteistyösopimusten perusteella ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettujen opintopisteiden yhteenlaskettu määrä	5
4. Ammattikorkeakoulussa ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työllisten määrä	4
5. Valtakunnallisen opiskelijapalautekyselyn vastausten tuottamien pisteiden yhteenlaskettu määrä	3
6. Ammattikorkeakoulun tutkinto-opiskelijoiden ulkomaisessa opiskelija- ja harjoittelijavaihdossa ja ulkomaisten vaihto-opiskelijoiden ammattikorkeakoulussa suorittamat opintopisteet	2
7. Ammatillisessa opettajankoulutuksessa ammatillisen opettajankoulutuksen opintokokonaisuuden suorittaneiden lukumäärä	2

3. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusosuuden laskentakriteereiden painotukset

Laskentakriteeri	Painotus
1. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan ulkopuolinen rahoitus	8
2. Suoritettujen ylempien ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärä	4
3. Julkaisujen, julkisen taiteellisen ja taideteollisen tuotannon, audiovisuaalisten aineistojen sekä tieto- ja viestintätekniisten ohjelmien lukumäärä	2
4. Kansainväliseen opettaja- tai asiantuntijavaihtoon osallistuneiden lukumäärä	1

Statsrådets förordning om ändring av statsrådets förordning om yrkeshögskolor

I enlighet med statsrådets beslut
ändras i statsrådets förordning om yrkeshögskolor (1129/2014) 12–14 § som följer:

12 §

Den interna fördelningen av finansieringsgrunderna

Av den basfinansiering som avses i 43 § 3 mom. i yrkeshögskolelagen bestäms 94 procent på basis av verksamhetens kvalitet, genomslagskraft och omfattning och 6 procent på basis av övriga utbildningspolitiska och forsknings- och utvecklingspolitiska mål.

Finansieringsandelen som bestäms på basis av verksamhetens kvalitet, genomslagskraft och omfattning är indelad i en finansieringsandel som bestäms på basis av utbildningen och omfattar 79 procent av hela basfinansieringen samt en finansieringsandel som bestäms på basis av forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten och omfattar 15 procent av hela basfinansieringen.

Finansieringsandelen som bestäms på basis av övriga utbildningspolitiska och forsknings- och utvecklingspolitiska mål är indelad i en strategibaserad finansieringsandel som omfattar 5 procent av hela basfinansieringen och en områdesspecifik finansieringsandel som omfattar 1 procent av hela basfinansieringen.

13 §

Finansieringsgrunderna för utbildningen och forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten

Den finansieringsandel som bestäms på basis av utbildningen grundar sig på avlagda yrkeshögskoleexamina, studiepoäng och yrkespedagogiska lärarutbildningsstudier, studeranderespons, internationell studeranderörlighet och antalet sysselsatta utexaminerade från yrkeshögskolan.

Den finansieringsandel som bestäms på basis av forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet grundar sig på publikationer, avlagda högre yrkeshögskoleexamina, personalens internationella rörlighet och extern finansiering av forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten.

14§

Finansiering som grundar sig på övriga utbildningspolitiska och forsknings- och utvecklingspolitiska mål

Den strategibaserade finansieringsandelen grundar sig på nationella högskole- och forskningspolitiska mål samt centrala strategiska beslut som yrkeshögskolorna fattat i anslutning till dessa i syfte att förnya strukturerna och verksamhetsätten samt i syfte att stödja och förnya uppgiften, profilen och de starka områdena. Undervisnings- och kulturministeriet och yrkeshögskolorna avtalar om den strategibaserade finansieringsandelen.

Den områdesspecifika finansieringsandelen grundar sig på specialbehov som gäller följande examina och examensbenämningar som fogas till dessa:

- 1 Yrkeshögskoleexamen inom det humanistiska området
  - a tolk (YH)
  - b samhällspedagog (YH)
- 2 Yrkeshögskoleexamen inom kultur
  - a konservator (YH)
  - b bildkonstnär (YH)
  - c musikpedagog (YH)
  - d musiker (YH)
  - e danslärare (YH)
- 3 Yrkeshögskoleexamen i sjöfart
  - a sjökaptan (YH)
- 4 Yrkeshögskoleexamen inom teknik
  - a ingenjör (YH), brand- och räddningsbranschen
- 5 Högre yrkeshögskoleexamen inom det humanistiska området
  - a tolk (högre YH)
  - b samhällspedagog (högre YH)
- 6 Högre yrkeshögskoleexamen inom kultur
  - a konservator (högre YH)
  - b bildkonstnär (högre YH)
  - c musikpedagog (högre YH)
  - d musiker (högre YH)
  - e danslärare (högre YH)
- 7 Högre yrkeshögskoleexamen i sjöfart
  - a sjökaptan (högre YH)
- 8 Högre yrkeshögskoleexamen inom teknik
  - b ingenjör (högre YH), brand- och räddningsbranschen

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2017. Förordningen tillämpas första gången vid beviljande av finansiering för 2017.

**Undervisnings-och kulturministeriets förordning
om beräkningskriterierna för yrkeshögskolornas basfinansiering**

I enlighet med undervisnings- och kulturministeriets beslut föreskrivs med stöd av 43 § 6 mom. i yrkeshögskolelagen:

1 §

Beräkningskriterierna för finansieringsandelen för utbildningen

Finansieringsandelen för utbildningen enligt 13 § 1 mom. i statsrådets förordning om yrkeshögskolor (1129/2014) grundar sig på följande beräkningskriterier:

- 1 antal yrkeshögskoleexamina som avlagts vid yrkeshögskolan under kalenderåret, högst till utbildningsområdesgruppens mål för avtalsperioden,
- 2 antalet studerande för yrkeshögskoleexamen som under läsåret avlagt minst 55 studiepoäng,
- 3 Summan av antalet studiepoäng som avlagts under kalenderåret i öppen yrkeshögskoleundervisning, som separata studier, i handledande utbildning för invandrare, på basis av samarbetsavtal mellan högskolor och i specialiseringsutbildning med undantag för studiepoäng som ifrågasvarande yrkeshögskolas examensstuderande och utländska utbytesstuderande avlagt som öppen yrkeshögskoleundervisning eller som separata studier.
- 4 antalet sysselsatta i Finland som avlagt yrkeshögskoleexamen vid yrkeshögskolan per kalenderår, ett år efter att examen har avlagts,
- 5 poängsumman för svaren i den riksomfattande enkäten för studeranderespons under kalenderåret,
- 6 studiepoäng som yrkeshögskolans examensstuderande avlagt i studerande- och praktikantutbyte utomlands och som utländska utbytesstuderande avlagt vid yrkeshögskolan under kalenderåret,
- 7 antalet studerande som under kalenderåret avlagt studiehelheten yrkespedagogisk lärutbildning inom den yrkespedagogiska lärutbildningen.

Utbildningsområdesgrupperna som avses i 1 mom. 1 punkten är enligt den internationella utbildningsklassificeringen (ISCED)

- 1 det pedagogiska området, konst och kultur samt samhällsvetenskaper,
- 2 humaniora, medicinska vetenskaper samt hälso- och välfärdssektorn,
- 3 affärsekonomi, förvaltning och juridik samt servicesektorn
- 4 naturvetenskap, informationsbehandling och datakommunikation, teknik samt agrikultur- och forstvetenskap.

Vid beräkning av antalet som avses i 1 mom. 2 punkten beaktas antalet som inlett studierna på våren och då avlagt minst 27 studiepoäng dividerat med två. I beräkningen beaktas därtill antalet studiepoäng som avlagts tidigare läsår som överstiger 55 studiepoäng per läsår eller i fråga om de som inlett studierna på våren 27 studiepoäng under den första terminen. Studiepoängen beaktas enligt datumet då de avlagts eller i fråga om tillgodoräknade studieprestationer enligt datumet då de räknats till godo.

Vid den beräkning av antalet sysselsatta som avses i 1 mom. 4 punkten multipliceras antalet utexaminerade som är sysselsatta som företagare med 2.

I enkäten för studeranderespons som avses i 1 mom. 5 punkten svarar studerande som avlagt studier som hör till examen på påståenden som gäller undervisningen och lärandet, den internationella inriktningen, kontakterna med arbetslivet, lärdomsprovet samt tillfredsställelsen med studierna. Personer som studerar för yrkeshögskoleexamen svarar därtill på påståenden om praktiken. Svaren på påståendena poängsätts med skalan 1–7.

Viktningarna mellan de beräkningskriterier som avses i 1 mom. anges i punkt 1 i bilagan.

2§

Beräkningskriterierna för finansieringsandelen för forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet

Finansieringsandelen för forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet enligt 13 § 2 mom. i statsrådets förordning om yrkeshögskolor grundar sig på följande beräkningskriterier:

- 1 extern finansiering av forsknings- och utvecklingsarbetet utifrån de uppgifter som Statistikcentralen samlat in och den definition av extern forsknings- och utvecklingsverksamhet som Statistikcentralen utarbetat,
- 2 antalet högre yrkeshögskoleexamina som avlagts under kalenderåret,
- 3 antalet publikationer, offentliga produktioner inom konst och konstindustri, audiovisuella material samt data- och kommunikationstekniska program,
- 4 antalet dygn inom internationellt lärar- eller sakkunnigutbyte under kalenderåret.

I 1 mom. 3 punkten avses med publikation sådana publikationer som grundar sig på forskning och vars upphovsman står i anställningsförhållande till en yrkeshögskola eller annars är en del av yrkeshögskolesamfundet, eller publikationer som yrkeshögskolan genom sin verksamhet har möjliggjort och som hör till någon av följande publikationstyper enligt undervisnings- och kulturministeriets datainsamlingsklasser för publikationer:

- 1 referentgranskade vetenskapliga artiklar (A)
- 2 icke-referentgranskade vetenskapliga skrifter (B)
- 3 vetenskapliga böcker (C)
- 4 publikationer som är avsedda för en yrkesgrupp (D)
- 5 publikationer för allmänheten (E)
- 6 offentlig konstnärlig och konstindustriell verksamhet (F)
- 7 audiovisuellt material samt data- och kommunikationstekniska program (I)

Viktningarna mellan de beräkningskriterier som avses i 1 mom. anges i punkt 2 i bilagan.

3 §

Beräkningskriterierna för den områdesspecifika finansieringsandelen

Områdesspecifik finansieringsandel enligt 14 § 2 mom. i statsrådets förordning om yrkeshögskolor får yrkeshögskolor där man kan avlägga en eller flera av de examina som nämns i bestämmelsen samt de examensbenämningar som fogas till dem. Finansieringsandelen grundar sig på antalet examina som avlagts under kalenderåret.

4 §

Uppdatering av uppgifterna enligt beräkningskriterierna

Vid beräkningen av finansieringsandelen enligt 1–3 § används medeltalet av beräkningsgrunderna för de tre senaste tillgängliga åren och finansieringen fördelas mellan yrkeshögskolorna direkt i förhållande till beräkningskriterierna.

5 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2017. Förordningen tillämpas första gången vid beviljande av finansiering för 2017.

Genom denna förordning upphävs undervisnings- och kulturministeriets förordning om beräkningskriterierna för yrkeshögskolornas basfinansiering (1457/2014).

Utan hinder av vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. 4 punkten beaktas vid beräkningen av finansieringen för 2017 längden på internationella lärar- och sakkunnigutbyten som varat minst fem dagar.

Utan hinder av vad som föreskrivs i denna förordning kan en yrkeshögskolas finansiering, som inte innefattar den strategibaserade finansieringsandelen, vid beräkningen av finansieringen för 2017 och 2018 minska med totalt högst 3 procent och öka med totalt högst 5 procent jämfört med motsvarande finansieringsnivå för föregående år.

Bilaga

1. Viktningar av beräkningskriterierna för finansieringsandelen för utbildningen

Beräkningskriterium	Viktning
1. Antal yrkeshögskoleexamina som avlagts vid yrkeshögskolan	40
2. Antalet studerande för yrkeshögskoleexamen som avlagt minst 55 studiepoäng	23
3. Summan av antalet studiepoäng som avlagts i öppen yrkeshögskoleundervisning, som separata studier, i handledande utbildning för invandrare, på basis av samarbetsavtal mellan högskolor och i specialiseringsutbildning.	5
4. Antal sysselsatta som avlagt yrkeshögskoleexamen vid yrkeshögskolan	4
5. Poängsumman för svaren i den riksomfattande enkäten för studeranderespons	3
6. Studiepoäng som yrkeshögskolans examensstuderande avlagt i studerande- och praktikant-utbyte utomlands och som utländska utbytesstuderande avlagt vid yrkeshögskolan	2
7. Antalet studerande som avlagt studiehelheten yrkespedagogisk lärarutbildning inom den yrkespedagogiska lärarutbildningen	2

2. Viktningar för beräkningskriterierna för finansieringsandelen för forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet

Beräkningskriterium	Viktning
1. Extern finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet	8
2. Antal avlagda högre yrkeshögskoleexamina	4
3. Antalet publikationer, offentliga produktioner inom konst och konstindustri, audiovisuella material samt data- och kommunikationstekniska program	2
4. Antal som deltagit i internationellt lärar- eller sakkunnigutbyte	1

Muutamien esimerkkialueiden järjestelmien kuvaus

Tanska

Tanskan yliopistojen julkisesta rahoituksesta 60 % perustuu tuloksellisuuteen ja 40 % muodostuu perusosasta (Cheps 2015, OKM 2015b). Pääosin ammattikorkeakouluja vastaavan professionshögskole -sektorin rahoituksesta perusosan osuus on 11 % ja tuloksellisuuteen perustuvan osan osuus 89 %. (Cheps 2015). Yliopistojen rahoituksesta noin 90 % tulee valtiolta.

Koulutuksen ja tutkimuksen rahoitus on määritelty Tanskassa erikseen ja kanavoituu eri mekanismeilla. Koulutuksen tuloksellisuusrahoitus perustuu ns. taksimittarijärjestelmään, jossa rahoitus seuraa opiskelijaa. Pääosa tästä, 91 % jaetaan suoritettujen tutkintojen perusteella ja loppuosan muodostaa tavoiteaikaan sidottu rahoitus, jonka osuuden saa vain, mikäli opiskelija valmistuu sovitussa ajassa. Järjestelmän kautta maksettava rahoitus riippuu myös koulutusalaista koulutusalaryhmittäin, esimerkiksi lääketieteiden osalta maksettava summa on huomattavasti yhteiskuntatieteellisiä aloja korkeampi.

Tutkimuksen osalta perusrahoitus muodostuu karkeasti puoliksi historiallisen jakauman perusteella. Muu osa muodostuu osin tuloksellisuuden perusteella sekä 20 % tohtorikoulutusohjelmien investointien pohjalta. Tanskan mallissa tutkimusrahoituksesta 2 % muodostetaan ns. uudelleenstrukturoidin perusteella, johon vaikuttavat koulutustoiminnan laajuus (45 %), ulkoinen rahoitus (25 %), bibliometriset indikaattorit (20 %) sekä tohtoritutkinnot (10 %).

Norja

Norjassa on käytössä vuodesta 2002 asteittain kehitetty kaikille korkeakouluille yhteinen rahoitusmalli, jossa valtionrahoituksen jakautumisessa perusosan painoarvo on 70 % ja tulososuuden 30 %. Tulososuus perustuu opintopisteisiin, vaihto-opiskelijoihin, julkaisuihin, väittelijöihin sekä ulkoiseen kansalliseen ja EU-rahoitukseen.

Norja on uudistamassa korkeakoulujärjestelmäänsä (Det Kongelige Kunnskapsdepartementet 2015). Nykyistä rahoitusjärjestelmää ei ole tarkoitus uudistaa kokonaan. Uudistuksen tavoitteena on kuitenkin nostaa tuloksellisuuden osuutta tulevaisuudessa ja pohtia tuloksellisuuden indikaattoreita uudelleen. Tulevan rahoitusmallin indikaattoreiden osalta harkitaan ainakin opintopisteitä, valmistuneita kandidaatin-, maisterin sekä tohtorin tutkintoja, opiskelijavaihtoa, nuorten tutkijoiden liikkuvuutta, julkaisupisteiden käyttöä sekä ulkoisen rahoituksen määrää kansallisista ja EU-lähteistä sekä yhteistyösopimuksista ja lahjoituksista. Uudet rahoitusmittarit tullaan määrittelemään budjettiehdotuksessa vuodelle 2016.

Nordrhein-Westfalen

Saksa on liittovaltio, jossa korkeakoulujärjestelmän suhteen osavaltioilla on huomattava päätösvalta (Cheps 2015). Liittovaltiotasoa säätelee lähinnä tutkintojärjestelmää sekä opiskelijaksi ottamisen perusteita. Rahoituksesta ja sen määräytymisestä vastaavat osavaltiot.

Nordrhein-Westfalen on väestöltään suurin osavaltio, jossa toimii 14 yliopistoa ja 16 ammattikorkeakoulua. Näiden lisäksi on myös muita korkea-asteen oppilaitoksia. Rahoituksesta vastaa osavaltion innovaatio-, tiede- ja tutkimusministeriö tulossopimusmenetelyä käyttäen. Sekä yliopistojen että ammattikorkeakoulujen rahoituksesta noin 77 % muodostaa perusrahoitusosuus ja tuloksellisuusrahoituksen osuus on 23 %, joka on erilainen yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa.

Yliopistoissa 50 % tuloksellisuusrahoituksesta muodostuu valmistuneiden perusteella, 40 % hankitun ulkoisen rahoituksen perusteella ja 10 % naisprofessorien määrän perusteella. Naisprofessorien vaikutus on sama ammattikorkeakoulusektorilla, mutta tällä sektorilla 75 % jaetaan valmistuneiden perusteella ja 15 % ulkoisen rahoituksen pohjalta. Valmistuneiden määrä painotetaan alakohtaisesti, opintojen pituuden sekä tutkintoasteen mukaan.

Alankomaat

Alankomaissa on myös korkeakoulusektorilla binäärijärjestelmä. Rahoituksellisesti Alankomaiden järjestelmä poikkeaa Suomesta siinä, että maassa on käytössä opiskelijoilta perittävät maksut, jotka muodostavat osan korkeakoulujen rahoituksesta. Sekä yliopistojen että muiden ammattikorkeakouluja vastaavien korkeakoulujen (hogescholen) rahoituksesta merkittävimmän osan muodostaa kuitenkin valtion opetus-, tiede- ja kulttuuriministeriön kautta kanavoituva perusrahoitus. Tästä rahoituksesta sekä yliopisto- että ammattikorkeakoulusektorilla 93 % jakautuu rahoitusmallin kautta ja 7 % on sidottu tulossopimuksiin.

Yliopistojen osalta pääosan muodostaa opiskelijamäärä, lisäksi tekijöinä ovat tutkinnot ja muut koulutukseen liittyvät kustannusindikaattorit. Tutkimuksen puolen tekijöihin lasketaan maisteri- ja tohtoritutkinnot, rahoitus tutkijakouluille sekä tutkimustoimintaan liittyvä osuus. Tutkimuksen osalta noin 37 % rahoituksesta perustuu rahoitusmalliin, 5 % tutkijakouluihin ja 58 % jaetaan historiallisen jakauman perusteella. Ammattikorkeakoulujen rahoituksen pääosan muodostaa opiskelijamäärä. Lisäksi vaikuttavina tekijöinä ovat valmistumisaste sekä ministeriön asettamiin strategisiin tavoitteisiin kohdentuva rahoitus, joihin kuuluu mm. tutkimuskapasiteetin vahvistaminen sekä profiloituminen.

Hollannissa pieni osa (7 %) koulutuksen rahoituksesta on molemmilla sektoreilla lisäksi sidottu tulossopimusten tavoitteisiin ja niiden toteutumiseen. Tavoiteprosessissa korkeakoulut valitsevat ennakoitavasta indikaattoripatteristosta 7 indikaattoria, joiden toteutumista seurataan. Toteutuminen arvioidaan 2016 ja mikäli tavoitteisiin ei ole päästy, voi korkeakoulu saada seuraavalle, vuodesta 2017 alkavalle sopimuskaudelle tästä johtuen vähemmän rahoitusta.

Korkeakoulut saavat lisäksi rahoitusta ulkoisista rahoituslähteistä, kuten kansallisilta tutkimusrahoitusorganisaatioilta, muilta ulkoisilta rahoittajilta sekä opiskelijoilta perittävistä maksuista. Kilpailtu tutkimusrahoitus on Suomen tavoin huomattavasti vahvemmassa roolissa yliopistoissa suhteessa muihin korkeakouluihin.

Englanti

Englannissa on kahta päätyyppiä korkeakoulutuksen järjestäjiä, yliopistoja ja Colleges of Higher Education -termillä kutsuttuja tätä pääosin alempaan korkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen järjestäjiä (Cheps 2015). Koulutuksen osalta englannin rahoitusjärjestelmään toteutettiin vuodesta 2012 alkaen merkittävä muutos, kun 80 % ohjelmista lak-

kautettiin valtion rahoitus ja siirrettiin rahoitus opiskelijoiden maksettavaksi opiskelijoilta perittävän maksun kautta. Joihinkin erityisen kalliisiin ohjelmiin, kuten lääketieteisiin on jätetty valtion osittaista subventiota. Vuosittaisilla maksuilla on UK/EU-alueen opiskelijoille katto. Opiskelijoiden ei tarvitse maksaa maksuihin liittyvää lainaa välittömästi vaan sen maksu alkaa jos tulot ylittävät määrätyn tulorajan. Uudistus on toteutettu asteittain vuosien 2012–2015 aikana. Koulutuksen rahoitusosuus valtion perusrahoituksesta jaetaan mallilla, joka ei ole tulosperusteinen ja perustuu pääosin opiskelijamääriin.

Englannin tutkimusrahoituksen jako perustuu tuloksiin. Aiempi Research Assessment Exercise (RAE) on korvattu RAE:n tavoin vahvasti laatuun perustuvalla Research Excellence Framework (REF) –arvioinnilla (2014), johon rahoituksen määräytyminen perustuu. REF, kuten myös RAE aikaisemmin perustuu laajaan ja kattavaan tutkimuksen laadun ja impaktin arviointiin kaikilla aloilla ja vuoden 2014 arviointia käytetään jaettaessa tutkimusrahoitusta vuosille 2015–2016. REF on asiantuntija-arviointiin perustuva prosessi, jossa englannin rahoitusorganisaatiot ovat nimenneet laajat, yhteensä yli 1000:staarvioijasta koostuvat paneelit, jotka arvioivat tutkimusorganisaatioiden hakemukset. Viimeisimmät tulokset on julkistettu vuoden 2014 lopussa.

Arviointi muodostuu kolmesta osasta. Ensimmäinen, 65 % kokonaisuudesta muodostava osa mittaa yliopistojen hakemuksissaan esittämien tutkijoiden tuotoksia vertaisarvioinnin avulla. Toisen, 25 % kokonaisuudesta muodostaa tutkimuksen impakti. Kolmannen, 15 % osan muodostaa ympäristö, jolla tarkoitetaan tutkimusta tukevaa strategiaa, resursseja ja infrastruktuuria.

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä -sarjassa vuonna 2015 ilmestyneet

- 1 Rapport om den svenskspråkiga yrkesutbildningen med förslag till förändringar
- 2 Oppilaitosrakennusten turvallisuus
- 3 Arkistolakityöryhmän muistio
- 4 Yksityisarkistolakityöryhmän muistio
- 5 Opetushallituksen ja CIMOn yhdistämisen edellytyksiä pohtivan työryhmän muistio
- 6 Innostava koulupäivä. Ehdotus joustavan koulupäivän rakenteen vakiinnuttamiseksi
- 7 Tehokas antidoping-yhteistyö; Ad-toiminnan viranomaisyhteistyön tehostamista selvittäneen työryhmän loppuraportti.
- 8 Suuntaviivoja liikuntapolitiikan tulevaisuuteen
- 9 Erityisen koulutustehtävän asemaa lukiokoulutuksessa koskeva selvitys
- 10 Näyttötutkintojärjestelmän kehittämissryhmän loppuraportti
- 11 Kätilökoulutukselle uusi suunta. Selvitys rakennevaihtoehdoista
- 12 Arkistolain jatkotyöryhmän muistio
- 13 Suomen digitaaliset sisältömarkkinat: kasvun ja kehityksen edellytykset
- 14 Suomi osaamisen kasvu-uralle. Ehdotus tutkintotavoitteista 2020-luvulle
- 17 Yrittäjyyden ja yrittäjämäisen asenteen tukeminen suomalaisissa korkeakouluissa

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la Culture

ISBN 978-952-263-381-1 (PDF)

ISSN-L 1799-0327

ISSN 1799-0335 (PDF)